

סניף "שמרו משפט" * בי"ד מיוחד לפקוח עלי: הזמנת, עיקלים, טיובים, היתרי ערסאות, פסקי דין, וגיטין * ומגן למעדי שלא יקפחו מזכותם: לחזורת הבי"ד, ודין גמור, ולמחוק דתני, ולמאן בבוררות, ובמוענים

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" המשמש גם כמכתב גלוי - להר"ח פלאהר - והר"י גאלד שליט"א

הנה בנידון הגט בפרשת "בלום-האכהייזער", שיצא עליה ערעור ד"פסלנות" מוחלטת מבית דינינו - ביום ט"ו אדר שנת ה'תשס"ט - מכח כמה טעמים, [וכדיבוארו כ"א מהם הדק היטב באריכות - בקונטרס שלם שאנו עומדין באמצע עריכתה]. אבל היות שנתפרסם - שהאשה צירל בלום - שהיא עדיין אשתו הגמורה של הר"ר מנחם מענדל בלום שליט"א, מוכנת להנשא ח"ו - ע"פ מורים קלים ורקים - לר' מנחם ביקסנשפאן נ"י מקרית יואל, נתבקשו מרבנים ות"ח - שנחזין מאוד לפרסם כעת ב"כתב" [מלבד עשרת השיעורים שבע"פ ב"קול בית דין" (כפתור 4)], עכ"פ באופן כללי ובקיצור נמרץ - עיקרי היסודות שעל פיהם מתבאר החלטת פסלנות הגט, כדי שלא יוכלו אותם בעלי השפעה שיש בידם למחות - השותקים בעת - להצטרף אח"כ: שלא ידעו ולא ראו - ולא הבינו חומר הדבר, ויאמרו - שכבר "דיעבד" הוא...

והנה, הגם שהדבר קשה עלינו מאוד, להזכיר שמות רבנים - ובפרט לפגוע ח"ו בפגיעה כ"ש בכבודם, וכש"כ כשעם חלק מהם - היינו בידידות ובקירבות עמהם, אבל מה נעשה ומה נשיב ביום תוכחה כשישאלו מאתנו, הלא אמחזיל במקום שיש חילול השם - אין חולקין כבוד לרב. [עי' מכתבי החפ"ץ חיים (מכתב מ"ו), ואגרות שפירדין (סי' כ"ג), אגרות רח"ע (סי' שפ"ט), באיזה חריפות שיצאו נגד רבנים מתפרצים, עיי"ש]. ע"כ - טרם שננחות לעמק ההלכה בזה, ההכרח לגלות מקודם אמיתת המציאות - אולי תועיל למנוע בעד הפירצה הנורא - דהפקרת אשת איש לעלמא רח"ל, וההכרח הגדול הזה - הוא מה שמאלצני לגלות טפח מן האמת - המעורפל המוסווה והמכוסה בכיסויים רבים אוטם ע"ג אוטם בפרשה זו. **א. הדבר ידוע** - שקיים "כנופיית מעשים" המקננים פה מאנסי - בראשות הר' לאנדעסמאן, שכבר יצאו נגדו גדולי הדור במכתב גלוי [הוצג ב"פנקס בי"ד" (מסמך מספר 1061)] - לפסול הגיטין שלו, והר' קויפמאן השתתף עמו לאחרונה - ב"ביוזנעס" הגדול הזה - שגורפינ ממנה הון עתק.

ב. הר' קויפמאן זה - כשעדיין שימש כאחד הדיינים בבית דינינו - ועוד לא היה נוהר להשתמר מאתנו, גילה לנו מצפוני לבו בע"פ ובכתב - את דעותיו והשקפותיו המורעלות, הוא כתב לנו בכתב ידו "בירור" [הוצג ב"פנקס בית דין" (מסמך 1062)] שבו הוא "מברר" איך שמותר לכפות הבעל - רק משום שאשתו רוצית בגט...

ג. נחזין לדעת שהר' קויפמאן כתב אותה ה"בירור" - ביחוד בהנוגע לפרשת "בלום-האכהייזער" - שעליה נתוכחנו זע"ז בשעתה, וכתב זאת - זמן קצר טרם שישב לדון על פרשה זו - כאחד הדיינים, ונבהלנו לראות - שטרם ששמע הר' קויפמאן אף מלה אחת מן הבעל - מה שיש בפיו להתגונן בעדו, כבר חרץ את משפטו - שמותר לכופו על מתן גט - ע"י שמיעת טענות אנשי צד האשה לבד...

ד. גם נחזין לדעת, שאותה ה"בירור" - מלא בורות וקלות, וריח גדול של "עם הארצות" שאין דוגמתה - מבצבץ ונודף ממנה, ועד כדי שמביאה כ"פ - לידי גיחוך וצחוק מכאיב, למשל אחד הנימוקים - מה שבונה עליה "היתר הכפיה", הוא - מחמת הטענה החזקה בעיניו כברול... והוא: דלמען "השלוס" - יש לכופו על מתן גט - כדי שלא ימשיכו להתקוטט זע"ז... ועוד... משום שלאחר מעשה ביצוע ה"גט מעושה" - הרי כבר תהיה מצב של "דיעבד", ואז כבר יוכלו להסתמך - על קולות רעועות שדופות קדים... וככה ניסה להשפיע עלינו שנסכים עמו.

ה. כמוכן שלא יכולנו להסכים בשו"א - למהלכים מופרכין שכאלו, והשבנו לו בדרך כבוד עם מכתב בת ששה דפים - [הוצג ב"פנקס בית דין" (מסמך מספר 1063)], שהפרכנו שם את כל דבריו. ומיד מאותו רגע ואילך - שקיבל מאתנו אותה המכתב - מיד נתהפך לשונאינו המובהק ופסק כל קשר אתנו, כל המעיין באותה מכתב - שנכתב בכל גינוני הנימוס והכבוד, יראה שאין בה שום דבר - המצדיק את גישתו המוזר הזה, דכי נשמע כזאת - דרק משום שמישהו אינו מסכים עמו להלכה - מתהפכים לשנאות, וההסבר היחידי והבולט ע"ז הוא - דנתאכזב מאוד - כשראה שאין לו שום סיכוי שנצטרף אתו לשתף פעולה עמו בקלות שלו.

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "כלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" ב

ו. גם נחוץ לדעת, שבמשך שיחתנו עם הר' קויפמאן בהלכות אלו - נתווכחנו לדעת, שאין לו ידיעה יסודי ומקורי בה' גיטין - זאת אומרת ע"פ לימוד ושינון טור ושו"ע אה"ע ונו"כ, רק ידיעותיו בשטח זה - מוגבלים ונובעות מספר ערוך השלחן ואגרות משה - ולא יותר מזה, וג"ו רק מקופיא, וזהו מחפש עם הכלים דכהיום - לברור משם רק שיטות המקילים, וזהו מה שמביא ב"בירורו" - ומתעלם כליל משיטות הפוסלים - אף כשהם רוב מנין ובנין של הפוסקים, ומטשטש המוחות של רבנים שאינם בקיאים לעמוד על הדבר: שהוא מסתמך על שיטות מופרכות מהלכה.

ז. גם לא איכפת להם - להר' לאנדעסמאן וקויפמאן, מה שאין הנידון דומה כלל - להראיה והמקור שמביאים, וגם לא איכפת להם כלל - מה שע"פ משפטי "כללי ההוראה" המסורין לנו מרבנותינו הפוסקים, אין בידינו להכריע להלכה כאותן המקילין, כי לדידהו שמקלם יגיד להם - סגי שמה שיכולים להצביע על איזה מיקל וחסל. וזהו מלבד מה שהר' קויפמאן לקוי בדיעות כוזבות, למשל הוא מביא באותו "בירור" דברי "קוק"...

ח. גם נחוץ לדעת - שלפי המצב העגום השורר כהיום, מתהפך לדאבונינו - כל ענין של חיזוק הדת, למשחק של התנצחות והראות כח ושלטון - מי שיגביר על מי, והחלטת הרבנים - על ענינים יסודיים - הנוגעים לפירצות נוראות בחומת הדת, אינה נמדד כלל - בקנה המדה של השו"ע והפוסקים, רק לפי ה"ליניע" - של "שמור לי ואשמור לך", למשל: אם רב פלוני - שיתף עמו פעולה ותמך בו - אצל איזה פרשה מסויים שעמד על הפרק בעבר, אז בשכר זאת יתמוך זה עמו - בפרשה אחרת שעומד עכשיו על הפרק - בעינים סגורות, מבלי שום נפק"מ - אם הדבר עצמו מוצדק - או מופרך ע"פ הלכה, וד"ו שיבר וריצץ על עניני יהדות - עד לאין מרפא. והדברים ידועים היטב לעסקנים - המשתדלים לקבץ חתימות על ענינים העומדים על הפרק - שהם נתקלים בחיזון זה חוזר ושוב.

וזוהו הפתרון - על שאלת בני"א, מדוע שלא השתדלנו אצל רבנים - שיעמדו על צידינו בזה, והחלטנו - דבאתרא דיעול ירקא - ליעול בישרא וכוורא, דהרי יש לנו הסכמת המון כל הפוסקים המנויין לקמן - אריות ונמרים שכל בית ישראל נשען עליהם ועל הוראתם, החל מן ראשון לראשונים - ועד לאחרון שבאחרונים, וכל הוספה לחוק את דבריהם - אך לגרעון ייחשב.

ט. ודין גרמא שמחמת הקשר בוגדים המופרך והמוזר - מה שיש בין הר' לאנדעסמאן וקויפמאן - עם הר"ח פלאהר ור"י גאלד, נתגלגלו הדברים והגענו למצב - שהר"ח פלאהר ור"י גאלד - הידועים בעולם כ"קנאים", תומכים בעינים סגורות - בפעולתם ופסקם של הר' לאנדעסמאן וקויפמאן, והגם שאין שום הסבר - היכן שנעלם פתאום כל "קנאותם" - נגד התחברות עם... איך התחברו עם "קוקניקעס" בשאלות חמורות - מה שקדושתן וטהרתן של ישראל תלויה בהן, בו בזמן שמאידך גיסא - הם עסוקים לדרוש דרשות נלהבות נגד האגודאים? תיקוין! והבי"ד בלונדון - וכן ביקסנשפאן, סומכים עצמם בעינים סגורות - על רבנים היראים הר"ח פלאהר והר"י גאלד - למרות שאינם בקיאים בהלכות גיטין, וכמו שאחד מרבני לונדון השיב לשואל אחד - על טענות חזקות בפסלנות של גט זה - בזה"ל: לא מוטל עלינו לחקור ולירד בתוך הענין כלל - מאחר שיש "בית דין" המאשר שהכל נעשה כדת וכדין - זה די לנו, הנשמע עוד מעולם - גישה כזה לשאלה חמורה של פגיעה בא"א הי"י.

י. משום "זהייתם נקיים" - עלינו להודיע, שטרם שיצאנו לערער בפומבי על גט זה - פנינו להר"י גאלד - מי שקשר ידידות שררה בינינו מאז ומתמיד, כתבנו לו מכתב קצר בדרך כבוד - [הוצג ב"פנקס ביי"ד" (מסמך מספר 1064)], ששם ביקשנו ממנו שנפגש ביחד בכדי לברר ענין זה, אבל הוא התעלם עצמו כליל מדברינו - ולא השיב לנו מאומה. [עם הר"ח פלאר, אף לא נסינו להתקשר בענין זה, כי כבר למדנו לקח בעבר - שהוא מתגונן עצמו עם חומה בצורה שבנה מסביבו, ואינו מוכן להשיב דבר ולא חצי דבר - כשרוצים לישא וליתן עמו, הוא התעלם זה כלפני עשר שנים ויותר - ממכתב ארוך בת כ"ו עמודים - שכתבנו לו בענין איזה פירצה שיש לו חלק גדול בזה, מה עשה? לאחר כמה שבועות מעת ששלחנו לו המכתב - הודיע לנו ע"י שליח - שלא קרא כלל את המכתב... וחסל, ואז נוכחנו לדעת - איך שאפשר לבא עמו בקשר - ולדבר עמו לברר איזה ענין על אמיתתה. ושאלה גדולה נשאלת כאן - האם נשמע הנהגה כזו - מגדולי ישראל אמיתיים, שיתחמקו מלהשיב על דברים של טעם - באופן מופרך שכזה? וזה מזכיר לנו האימרא הידועה - של איזה עקשן מפורסם, שהשיב למי שרצה להוכיחו על טעותיו: "נא אל תבלבלינו - עם הוכחות וראיות מציאותיים - כי כבר גמרתי והחלטתי את דעתי..."]

יא. וככה, על ידי המהלך של הסתגרות - והעדר היכולת להתקשר ולדבר עמם - מחד גיסא, והמהלך של "איש מפי איש" - שמאידך גיסא, מסתובב הכל כגלגל החוזר - כלומר שזה מסתמך על זה בעינים סגורות -

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "כלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" ג

זוה מסתמך על זה בעינים סגורות: האכהייזער מסתמך - על רבני לונדון, וביקסנשפאן מסתמך - על הר"ח פלאהר והר"י גאלד, וגם רבני לונדון מסתמכים בעינים סגורות - על הר"ח פלאהר והר"י גאלד, אבל הסוף פסוק - הוא: שהר"ח פלאהר והר"י גאלד - שאינם בקיאים בהלכות גיטין, מסתמכים על הקלים הר' לאנדעסמאן וקויפמאן - הגורפים הון עתק מ"ביזנעס" זה. **וככה** יצא העגל הזה - דמשום החשבון העלוב ד"שמור לי ואשמור לך" - מתירין ומפקירין אשת איש לעלמא, בלי שום יסוד המחזיק מעמד - ע"פ דברי הפוסקים אשר מפיחם אנו חיים, והכל עומד על משענת קנה רצוץ - של שני זנבות האדים העשנים הללו: הר' לאנדעסמאן וקויפמאן.

יב. הדבר ברור, שאם היה ידוע ברבים האמת - שהמתירין האמיתיים הם הקלים הר' לאנדעסמאן וקויפמאן, ולא היראים - הר"ח פלאר והר"י גאלד - שאינם בקיאים כלל בהלכות גיטין, ולא מיבעיא הר"ח פלאר - שאינו עוסק בהוראה כלל, אלא אף הר"י גאלד - שאכן הוא מורה הוראה מצויין בעניני או"ח ויו"ד - מ"מ אינו בקי בהלכות גיטין כלל, ולו ידעו הנוגעים בדבר - אמיתת המציאות איך שנשתרבב "היתר" זה - אז לא היה עולה על דעתם כלל - שאפשר לסמוך על "היתר" קלוקל ואומלל כזה.

ונמצינו, שעל קולר צוארם של הר"ח פלאר ור"י גאלד - יהיה תלוי הפירצה הנורא הזה - של התרת אשת איש לעלמא, כי עליהם סומכים הרבנים מפה ולונדון - וגם הבעל עצמו השיב לאנשים ששאלוהו - דאיך מרהיב בנפשו לירד לעסק ביש כזה: שהוא מסתמך עליהם. **תמיהים** אנחנו, אם לעולם ועד - יוכלו להתרחץ ולהצטדק עצמם מן המכשול הגדול והנורא שגרמו, בידעם שבידם היה היכולת - למנוע מכשול הגדול הזה, אשר אפילו אם רק חלק קטן מדברינו נכונים - ג"כ מובן לכל ירא ה', שצריכין לברוח מזה יותר מן הבורח מן הארי והאש, ולעשות כל טצדקי למנוע מזה - טרם שתהיה בגדר מעוות לא יוכל לתקון.

ועל כן החלטנו - ש"בירור" זה תשמש בחדא מחתא - גם כ"מכתב גלוי" להר"ח פלאר והר"י גאלד, דאם אינם מניחים להתקשר עמהם - ולהציע לפניהם בצנעה - הטענות וההוכחות בטעותם, הרי ההכרח יאלצינו - לעשות כן בגלוי. **אדרבה** - יראו הכל ויתבוננו בטענות החזקות - שיש על פסלנות גט זה, ויבואו נא הר"ח פלאר והר"י גאלד - לדחות ולהפריך את דברינו - אם יש ביכולתם לעשות כן, ואם אמנם אכן ככה יעשו - בודאי שנודה ברבים על צדקת מעמדם - ועל טעותינו.

ומעתה, אחרי שידענו כבר מהות ההיתר - מבטן מי שיצאתה העגל הזה, ומי הם המתירין האמיתיים - המסתירין עצמם מאחורי הפרגוד, ומי הם התומכים בידם - מבלי ליתן האפשרות להתוכח עמהם - שעל קולר צוארם תלוי המכשול הזה, נבוא לבאר בגלוי ובקיצור נמרץ - משפט גט זה ע"פ תוה"ק, וכאמור לעיל שתוכן ביאור זה - הוא קיצור ותמצית, מן הביאורים הארוכים על פרשה זו - מה שאנו עומדים באמצע עריכתה, ופה לא נביא - רק הפסלנות העיקריים והיסודיים - ונדלג כעת על הפסלנות הנוספות והצדדיים מה שנמנו במכתבינו.

ומקודם נתאר גופא דעובדא של ביצוע הגט ומעשיהו - כפי שתיארה הבעל בפנינו - ערש"ק פרשת תצוה תשס"ט, תיכף ומיד לאחר ביצוע מעשה הגט - כשבא ישר משם לבית דינינו.

נוכל אחד הזמין אותו לפגישה בביתו בברוקלין - ביום ה' פרשת תצוה תשס"ט לעת ערב - בעד "עסקנות" מצוה, תיכף כשנכנס לתוך ביתו - קפצו עליו כשבעה בריונים מוסווים ותפסוהו, ולקחו ממנו את כל חפצינו - כולל: בתי עינים שלו - וה"סעל פאון", וקשרו את עיניו - וכבלו את ידיו באזיקים, ואיימו עליו - שאם לא יגרש - לא יצא חפשי מתחת ידם, וגם יכוחו מכות רצח - עד כדי מיתה, ובלילה הובילוהו קשור עינים ב"קאר" עם שומרים - בנסיעה של משך שני שעות למאנסי - ושם החזיקוהו חבוש כל הלילה, ובבוקר הזהירוהו - שאם לא יציית להם לומר ככל אשר מצווים עליו, אז יחזיקוהו תפוס לזמן ארוך בלתי מוגבל - ואפילו ששה חדשים, וענה להם "הרי אתם יודעים שהנני כבול בידכם - ואין לי ברירה אחרת"... אח"כ אמרו לו - שמוכרח לקבל ממון [ט"ו אלף דולר], וכשמיאן - רצו לתוחבו בע"כ לתוך כיסו, וכשלא הניח להם - שמוה לתוך כובעו שהיה מונח שם, וכשזרקם משם - שמוה לתוך הקופסא שהניחו בו כל חפצינו שלקחו ממנו - שהיה מונח אצלם, אח"כ אילצוהו למנות שליח לצות לכתוב גט - ולומר כל אשר ציוהו, בעוד שנאלץ לעמוד בחדר חשוך - כשפניו מוסבים אל הקיר - ומסובב עם שומרים מוסווים.

וככה - במצב זה, כפוהו ליתן גט לאשתו צירל בת מו"ה ישראל יחזקאל אלתר האכהייזער נ"י מלונדון - ביד "שליח קבלה" מוסוה, ולאחר שהיה תפוס אצלם למשך י"ט שעות - שמוהו קשור עינים ב"קאר", ונסעו עמו

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

אחת הנה ואחת הנה - הניחוחה לצאת, וזרקו אחריו לחוץ - הקופסא שהמעות [וחפיציו שלקחו ממנו] - היו מונחים שם, ותיכף נסעו מהר משם.

החרם דר"ת - נגד המוציא לעז על גיטין, ל"ש רק על מי שהיה שם בשעת מעשה ושתק, וגם רק - כשאינו מצביע על "פסלנות" מסוים, אלא שאומר בדרך כלל - שהגט פסול - ואינו מפרש הטעם.

הנה טרם כל שיה יצמח - בבירור פסלנות גט זה - עלינו להבהיר בקיצור, דה"חרם דר"ת" - המובא במרדכי (גיטין, אות ת"ס), ובשו"ע (א"ע סי' קנ"ד, סכ"ז), לא נאמר רק על מי שהיה נוכח בשעת הגט - וראה פסול ושתק, ואפילו אם היה שם ושתק - מ"מ אם יודע שיש פסול ודאי - חייב להודיע, וכמש"כ בברכת חמים (סדר הגט דר' מיכל, אות רמ"ג), וכע"ז כתב בצלאל אשכנזי (סי' ט"ו) הדוקא לעז של "שקר" אסור להוציא - אבל האמת חייב לומר, וכ"כ מהרש"ם (יו"ד סי' רכ"ט), מהר"ם פדואה (שו"ת הרמ"א, סי' נ"ה, וכו'), נודב"י (קמ"א, א"ע סי' פ"ח), חידושי אנשי שם (סי' קל"ז), נחלת שבעה (סי' מ"ה, אות מ"ז), ערוה"ש (א"ע סי' קנ"ד, סכ"ז), וד"ב. [אדרבה חייבין להתחשב עם כל ערעור כדלהלן (אות י"ז)].

ועתה נפן לדון - מה משפט גט כזה על פי דעת תורה - כשהבעל בא ומתאר סיפור המעשה כג"ל, ושום ב"ד לא הכחישו את דבריו, אלא שישנם רבנים האומרים - שהגט כשר, אבל אינם נותנים שום טעם או הסבר על כשרותה של גט זה. אשר על כן, נבוא לדון - על כל אפשירות "היתר" - מה שייתכן לעלות על הלב ולהאמר, ולדון על כל אחד מהם בפני עצמו - מה משפטו על פי דין תורה"ק.

והנה הדבר מובן - דעל כרחק א"א לצדד להכשיר את הגט - רק באחד משני דרכים כלליים, או: [א], דבאמת לא היה כאן שום כפיה כלל - אלא שהבעל משקר בעצם המעשה - וברא מלבו סיפור נאה. או: [ב], דאכן היה כאן כפיה - אבל מ"מ יש להכשיר את הגט - משום שהיה מותר לכופו. ונבא להוכיח בעזהשי"ת - דשני הדרכים מופרכין כאחד - ואין להם שום תקומה כלל ע"פ ההלכה הברורה, וזה החלי בעזהשי"ת.

ונתחיל מקודם - לפי המהלך הכללי הראשון: של"ה כאן כפיה, ובוה גופא יש שני מהלכים פרטיים: מהלך א' - של"ה כפיה כלל - ואף לא ב"מציאות", כלומר שכל אופן ביצוע הגט - היה ככל גט רגיל ממש, שהבעל בא שם ברגלו מעצמו ומרצונו הגמור - לפי הזמן שנקבע לו מקודם, אלא שאח"כ בדה מלבו שקר גם שהיה "אנוס" - בצירוף סיפור נאה - מה שמציץ מתוך אצבעו, ונראה מאי דקמן - מה משפטה של טענה זו - ע"פ הדין.

רשב"ש (סי' ש"ט), הה"מ (מכיר פ"י, ס"ח), מהר"ם אלשיך (סי' ז"ה) - הובא בש"ך (ח"מ סי' ר"ה, סק"י), מהר"ב"ח (סי' ז"ד) - הובא בש"ך (ס"ז), פרד"ם רמונים (א"ע סי' ז', אותיות ו' - ח'), רמ"א (סי' ר"ה, ס"ז), סמ"ע (ס"ז, ס"ח), קצוה"ח (ס"ז, ס"ח), פרד"ר (ס"ז, אות י"ד, ד"ה אמנם דברי), ע"ש ואכמ"ל.

ומעתה הרי פשוט וברור - דאפילו אם נניח לרגע קמ - כפי המהלך הדמיוני, שהיה כאן גט רגיל - והבעל בא לשם ברגליו לפי זמן שנקבע מקודם, והכל נעשה כרגיל - ול"ה נמצאים שם אנשים מוסוים כלל - כפי מה שמספר, מ"מ הדבר פשוט - דאף אם לו היה כן, הגט פסול ובטל - כיון שעשה "מסירת מודעה" טרם כן - וגם עכשיו טוען שהיה אנוס, וזפו"ב ואינו סובל שום אריכות כלל.

[ב]. דין נאמנותו של בעל המערער על פסלנות של אנוס גלוי וניכר בשעת הגט, ויש רגל"ד באומדנא דמוכח - ו"אנן סהדי" שכן היה, דנאמן עד שיוכחש בפניו בב"ד ע"י עדים.

אמנם, גם בלי ה"מסירת מודעה" - ג"כ יש להבעל נאמנות - היכא שיש רגלים לדבריו, דהנה ע"פ דינא דגמרא (גיטין ג', א') - משו"ה אצריכו לומר בפנ"כ ובפנ"ח, משום דב"ל"ז יש נאמנות להבעל - לטעון שהגט מזויף, וע"י רש"י (ס"ז, ד"ה מעיקרא) - שכתב בזה"ל: השליח

[א]. בעל שעשה "מסירת מודעה" בפני שני עדים - טרם ביצוע הגט, הגט פסול - אף כשהיה גט רגיל - ול"ה ניכר בשעת מעשה שום אנוס כלל.

הנה בנ"ד - שהבעל מסר מודעה טרם ביצוע מעשה הגט - בפני עדים כשרים, דהיות שמרגיש שאנשים אורבים עליו - ושומרים את צעדיו, על כן כל זמן שלא יודיע להם מחוץ לב"ד - טרם ביצוע הגט - או עכ"פ מיד לאחריו: שאכן נתן את הגט מרצונו, או ידעו נאמנה - שעשה כן ע"י "אנוס", בכה"ג כשטוען אח"כ שהיה אנוס - הרי הדין פשוט וברור בכל הפוסקים - דכשהם מכירים באנוס - הוי הגט פסול ובטל לכו"ע. ופשוט דהו - אפילו כשלא היה ניכר שום אנוס - בשעת מעשה ביצוע הגט, ואפילו אם נתנו לו מעות כנ"ל, ואפילו אם אמר נוסח "ביטול מודעות" טרם ביצוע הגט - כפי שציוו עליו המסדרים לומר, דהרי גם ע"ז גופא - היה אנוס שיציית להם, ומשום כך - הוא שנצרך לכל ה"מסירת מודעה", דאילו בנונא כשניכר האנוס - לא נצרך כלל שיעשה "מסירת מודעה" בכדי לפוסלה - דאז הגט בטל גם ב"ל".

ובקונטרסינו הארוך - יבואר ד"ו בארוכה, ועתה נסתייג בציון מ"מ מדוייקים לדברי הפוסקים. ע"י

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

ה

וכל האמור עד כאן - לא נצרכה אלא אפילו בגט - שניתן באופן רגיל ובפומבי, והבעל בא אל סידור הגט ברגל ומעצמו - לפי זמן שנקבע מקודם - וכרגיל בכל גט, אבל בג"ד - שהבעל טוען שניתן בע"כ - בהיותו תפוס ושבו ביד מאנסים, בזה אין אנו צריכין לאתויי עלה - מכח שיש רגל"ד בעלמא וכנ"ל. דכיון שצווק שכתפאוהו לגרש בהחבא, תוך כדי הסוואת פני המשתתפים, באונס ניכר וגלוי להמשתתפים, והכופים - בהיותם מושכרים מ"חברת המעשים" - שמרוויחים מזה הון עתק, מחביאים עצמם תמיד מייראת השלטון - ועושים את מעשיהם בהחבא - והיי"ט שאינם באים להכחישו בגלוי ובפניו. ע"ז בוודאי שהוא נאמן במוחלט, ול"ש לחוש אולי באמת היה גט רגיל מרצונו הטוב בלי שום אונס כלל, אלא שבדה מלכו בשקר סיפור מזועזע שתפסוהו באלימות וכפאוהו לגרש תוך כדי הסוואת פני המשתתפים.

דקרי הדבר ברור דבגוונא כמו בג"ד, הוי בבחינת "אנן סהדי" - יותר ממאה עדים - שהאמת כדבריו, דהלא הדבר ידוע לנו שקיים כנופיא של "חברת מעשים" המתפרנסים ומתעשרים מבציעת גיטין מעושיין, וגם זה ידוע - שהם עושים תמיד את מעשיהם בהצנע ובהחבא [עם האמתלא דייראת הממשלת], אם כן כששום אדם או ב"ד אינו מכחישו בגלוי, לומר שאכן היה גט רגיל, בוודאי שנאמן ע"ז. דמלבד מה שיש "רגלים לדבר" באומדנא דמוכח טובא, שאכן האמת כדבריו שנתפס בידי מאנסים וכנ"ל, אף הרבה יותר מזה יש דברים בגו בג"ד, דהו"ל בבחינת "אנן סהדי" ממש שהאמת כדבריו, דהרי עצם הדבר, מה ששום אדם או איזה ב"ד, לא הכחישו אותו להכריז בפומבי ולומר, ששקר בפי הבעל שהגט נעשה בהחבא ע"י אנסין מוסוים, דהלא אנתנו ב"ד פלוני סידרנו את הגט בגלוי, והיה גט רגיל שהבעל בא ברגליו אל הגט לפי הזמן שנקבע לזה מקודם, ונתן את הגט מרצונו הגמור והטוב בלי שום כפיה ואונס כלל, דבר שבודאי היה מתרחש אם אכן היה באמת גט רגיל. וכיון שזה לא התרחש, ושום ב"ד אינם מכחישים אותו בגלוי, הרי זה גופא משמש לנו כהודאת בעל דין וכמאה עדים בבחינת "אנן סהדי" ממש, שהאמת כדבריו הבעל.

דקרי אם שקר היה בפיו, ובאמת שהגט היה גט רגיל, בלי שום אונס, א"כ אין שום הסבר בעולם על השתיקה הנפלא והמוזר הזה, איה איפוא הבי"ד שסידרו את הגט, למה מחביאים עצמם בחור העכברים, אם לא משום שהאמת כדבריו הבעל, שאכן כפאוהו, ומאותו טעם שהסתירו עצמם בשעת מעשה, אינם רוצים לגלות עצמם גם עכשיו. וממילא פשוט, דמה שאין להבעל עדים לאשר את דבריו, אינו שום תמיה כלל, דהלא לפי דבריו שכפאוהו על

כשמקבלו מיד הבעל - ויודע בו "שברצון" מגרשה - ולא יבא [הבעל] ויערער עוד וכו', עכ"ל. ועי' עונג יו"ט (סי' קס"ז, ד"ה וסנה צ"ד) שהוכיח מדברי הגמרא הנ"ל - שהבעל נאמן בערעורו - כל זמן שאין מכחישים אותו [בפניו כמובן], ע"ש. ויותר מזה פסק מהרש"ד (מ"ב, סי' ק"ב), דעל ערעור הבעל צריכין לחוש - אף כשנתברר אח"כ ששיקר בקצת דברים, עם היות דבאחר - ל"ה צריכין לחוש בכח"ג לדבריו כלל, משום דערעורו של הבעל חמור הרבה מערעורו של אחר, והביא ראיה לזה ע"ש.

והגם שהר"ן (שו"ת, סי' מ"ג) [הובא בב"י (אס"ע סי' קנ"ד, ממו"ס), וכן יוצא גם מדברי הרמ"א (שו"ת סי' ל"א)] כתב: דהבעל לא מהימן על טענת ביטול השליחות - רק כשעשאה בפני עדים שלפניו. אמנם שאני טענת ביטול השליחות - משום דזהו נגד הסברא שיתחרט אדם מדבר שעשה מרצונו הטוב, משו"ה לא מהימן לטעון שביטול השליחות בינו ולבין עצמו - רק אם עשה כן בפני עדים. אדרבה, הר"ן עצמו כתב שם - דעכ"פ כשאכן יש רגל"ד שהאמת כדבריו, אז הוא נאמן והיישנין לדבריו - עכ"פ עד שיוכחש בפניו. ועפ"י פסק בשם אריה (סי' ל"ג) - להלכה ולמעשה, דבעל שטוען שלחצו עליו על מתן גט - עם איומי מסירה ומאסר, אם חזינן שנתן את הגט פתאום - למרות שידוע שמיאן בזה מקודם, הרי זה בלבד דיה - שתשמש לנו כרגל"ד - שאכן היה אנוס, וממילא נאמן לפסול את הגט עם טענה זו - אף כשאין לו עדים על אונסו ע"ש.

וא"כ, הרי גם בג"ד - הכל יודעים: שזה כמה שנים שלא רצה לגרשה בשו"א - כי היה רוצה בשלום, [ועכ"פ זה מיהא ברור - שהיה ממאן מגרשה - בעוד שהוא מקופח מזכויותיו להחזקת הילדים, וכדלקמן (אות מ)], וממילא לא מסתבר כלל - לומר: שפתאום - במשך הזמן קצר דביצוע הגט, התרצה לגרשה מרצונו הטוב - אף תוך כדי קיפוחו מזכויותיו - אלא שמיד אח"כ התחרט עוה"פ.. ועוד "רגלים לדבר" באומדנא דמוכח טובא, שהאמת כדבריו שנתפס בידי מאנסים, דהרי בני משפחתו חיפשו אחריו כל הלידה, ואטו מסתבר לומר, שהבעל החביא את עצמו מבלי להודיע לב"ב, כדי שיחפשו אחריו ויובל לומר אח"כ בשקר שנתפס בידי מאנסים, [או שנרחיק לכת ולומר, שגם הם ידעו מתרמית זה, ומה שחיפשו אחריו היה ג"כ בשקר ובמרמה], וביום המחרת הלך מעצמו אל הגט מרצונו הטוב, ואח"כ הוציא קול שקר שנתפס ע"י מאנסים...

מכל הדין טעמי - הרי אין לך רגל"ד יותר - מכל האומדנות דמוכחי טובא המנויין לעיל - שאכן האמת כדבריו שהיה אנוס על מתן הגט, וממילא פשוט - דעד שלא יוכחש הבעל ע"י עדים - בפניו בב"ד, בוודאי שהוא נאמן לפסול הגט.

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

בבחינת "אנן סהדי" שמשקרים, דאל"כ אין שום הסבר הגיוני על שתיקתם המזור למשך שנה תמימה, וזפו"ב.

ומש"ב החת"ם (הס"ע ח"ג, ס' ה'), ב"א (קמא, אה"ע ס' ז"ה, ותניינא, אה"ע ח"א, ס' ע'), חמד"ש (אה"ע ס' פ', ופ"א), מחנ"ח (ח"ג, אה"ע ס' ל"ט - מ"ג), שו"מ (תניינא ח"א, ס' כ"ח ז', וכ"ט), מהרי"א (ס' ז"ה) - שאינו נאמן בלא עדים, [וע"ע יד יוסף (אה"ע ס' ח'), מהר"י הכהן (תניינא, אה"ע ס' י"ז), מהרי"א הלוי (אה"ע ס' ח'), רמ"ץ (אה"ע ס' ל"ד, ול"ס), שנחלקו בעובדא א' - אם צריכין גמ אחר]. כולחו מיירי באחד משה אופנים הללו: [א], כשאין שום "רגלים לדבר" שערערו של הבעל אמת. [ב], כשהוא מערער באיזה טענה - מה שעושה את עצמו רשע על ידה. [ג], כשהבעל כבר הוחזק שקרן בעת שחקרוהו - וסתר את עצמו בכמה דברים. [ד], כשמסדר הגט או העדים מכחישים את דבריו בגלוי ובפניו. או כשאף לפי דברי הבעל היה הגט עכ"פ באחד משלשה אופנים הללו: [ה], שהוא בא לשם ברגליו מעצמו. [ו], שלא היה ניכר שום אונס בשעת מעשה בציעת הגט. [ז], שהגט ניתן בגלוי, ועכ"ז אין לו שום עדים לאשר את דבריו.

משא"כ בג"ד דליתנהו לכל הנך שבעת הגדרים הנמנין לעיל, אדרבה בג"ד - הרי יש לנו - מלבד ה"רגלים לדבר" - אף "אנן סהדי" דמוכחי טובא שהאמת בדבריו וכנ"ל, בכה"ג לית מאן דפליג - וכו"ע מודים, שהבעל נאמן בכל פרטי סיפור דבריו, ומה שמכחישים אותו ב"קרא" דשמועות פורחות בעלמא - לא מהני כלל להחליש את נאמנותו אף בכלשהו. וממילא פשוט דעד שלא יוכחש הבעל בב"ד ובפניו דוקא - ע"י שני עדים כשרים, שמה שסיפר הוא שקר - ובאמת היה גט רגיל בגלוי, בודאי שהוא נאמן - שתיאור סיפורו בכל פרטיה ודקדוקיה הוא אמיתי. [אדרבה, יש לדון ולומר, דאפילו אם אכן יבואו כהיום עדים כשרים - ויעידו בגלוי לפני הבעל שאכן היה גט רגיל, שלא יהיו נאמנים עוד - וכנ"ל (ד"ס ולדנ"ס)], ולא יכחיש זה שום הולך ישר - שיש לו מח בקדקדו, כי אם קל שבקלים מתעקש והפכפכן - ההולך עקלקלות. בקיצור, עלה בידינו: דכל זמן שלא יוכחש הבעל בב"ד בפניו ע"י עדים כשרים - הוא נאמן, וממילא מוטל עלינו לדון על הגט - לפי דברי הבעל, וזפו"ב.

ועתה נפן למהלך ב' - דאיה"נ של"ה כאן גט רגיל - אלא כפי המעשה מה שמספר הבעל, אבל מ"מ "להלכה" - ל"ה כפיה בג"ד, מפני שהב"ד עשו את הלחצים - באופן כזאת, מה שע"פ הלכה - לא מיחשב ככפיה. והיינו דכיון דלא אסרוהו במאסר רשמי של הממשלה - רק בחדר רגיל ונות, וגם לא הכהו בשוטין - רק הפחידו עליו במילי שיכוחו, ממילא ייתכן - דלא מיחשב ככפיה. אמנם

הגט בצניעה ובאופן מוסווה, הרי אין לו שום אפשרות בעולם להוכיח זאת בעדים, דהרי חברת המעשים עושים תמיד במחשך מעשיהם - תוך כדי האמתלא דייראת הממשלה, ואינם מניחים לשום אדם מבחוץ להיות נוכח אצל גט כזה, וכל הנוכחים שם - כולם משתייכים ל"כנופיית המעשים" המשתפים פעולה ביחד, הלהן תשברנה - לאותן אלמים שהסוו את פניהם בשעת מעשה, שעכשיו יבואו ויגלו את עצמן - ויודו לדברי הבעל שאכן כפאוהו בסתר.

ובאמת דכ"ז מוכרח מעצמו, דאם לא תימא הכי, שצריכין לחוש לדברי הבעל כשמועין כן בכה"ג, אלא דנימא שדבריו בטלים ומבוטלין, א"כ הרי יצא לנו לפי"ז דין מזור ומחודש: דבמה דברים אמורים - אותה הלכה הרווחת בכל הפוסקים, ש"גט מעושה" פסול ובטל - [וכדלקמן (אות ז)], והו רק בגוונא כשהכפיה נתבצע בפרהסיא לעין כל, משא"כ כשהכפיה נתבצע בצניעה ובהחבא ובפרצופים מוסווים, או הגט כשר למהדרין, דהרי לא נאמין לערערו של הבעל - בהיות שאין לו עדים לאישור דבריו, וכיון דהם עושין כל הכפיות בצניעה, הרי נמצינו דכל הגיטין מעושין בימינו הם כשרים, וכמובן שלא יאמר כן רק הפכפכן וקל וריק - מי שניחא ליה בהפקירא.

[ע"י תשב"ץ (ח"א, ס' ע"ו, פ"ג, פ"ד, ז"ג) בתוקף הכח ד"אנן סהדי", ע"י"ש. ויש לצרף לזה מה שדנו הפוסקים, בענין אם ידיעה בלא ראיה יש לה דין עדות או לא, ע"י צמח צדק (סקדמון, ס' ע"ט, מד"ס וסא), שבות יעקב (ח"ג, ס' קע"ח), נודב"י (קמא אה"ע ס' כ', וח"מ תנינא, ס' ט'), רעק"א (קמא, ס' ק"ז, ותניינא, ס' כ"ה כ"ו), חת"ם (אה"ע ח"א, ס' ק"א, מד"ס וסא ידוע), ד"ח (אה"ע ח"א, ס' פ"ז), מראה יחזקאל (ס' פ"ו, ק"ז, ק"א), צמח צדק (ס' מ"ט, ז', ז"ג), דברי מלביאל (ח"ג, ס' קכ"א, ד"ס ועוד), מהרש"ם (ח"א, ס' קל"ס), אחיעזר (ח"א, ס' כ"ה, ומ"ג, ס' כ'), חלק"י (יו"ד, ס' ל"ד), מנח"י (ח"א, ס' ג'), ע"י"ש].

ואדרבה, תוקף כוחה של ה"אנן סהדי" בג"ד - מבח השתיקה והמזור לזמן ארוך כזה, מגעת וחזקה עד כדי כך, די"ל דאפילו אם יבואו עכשיו עדים כשרים, ויעידו לפני הבעל להכחישו ולומר שאכן בא ברגליו אל הגט ושהיה גט כרגיל, שוב לא יהיו נאמנים עוד, דהרי יש נגד דבריהם קושיא גדולה וחזקה עד למאוד, דאם אכן האמת כדבריהם, א"כ מדוע שתקו כל הזמן מן בציעת הגט ועד עכשיו זה שנה תמימה. ודבר זה מתורת רבינו מהרש"ל (ס' י"א, סוד"ס ומיל"ס) למדנוה, שכתב דעדים שהעידו מקודם בהחבא ובהסתר, כבר אבדו את נאמנותם, ואפילו אם יבואו להעיד אח"כ בגלוי אינם נאמנים, ע"י"ש. ומעתה כש"כ בג"ד, ששתקו מלהחביש כלל ערעור הבעל זה זמן ארוך כ"כ, ולא חשו על כבוד המשפחות, בודאי שזה משמש לנו כהוכחה ברורה

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

כ"א), משכנות יעקב (סי' ל"ט), שם אריה (סי' ל"ג, ול"ד), קדושת ב"י (סי' ל"ה), זקן אהרן (תניינא, אה"ע סי' קכ"א), וא"כ כש"כ וק"ו בנ"ד - דכולהו איתנהו ביה: [א], שהי תפוס וכלוא ממש אצלם. [ב], וגם איימו עליו להכותו - וגם להחזיקו שם - עד משך זמן בלתי מוגבל, ובידם לקיים את איומם. [ג], ומתן הגט היתה - תוך כדי היותו שבוי ומשומר עדיין בידם בפועל ממש, בודאי שהגט פסול ובטל לכו"ע.

[ד]. מתן מעות להבעל - באופן שבנ"ד, אין בכוחה להכשיר את הכפייה על נתינת הגט בשו"א, וכו"ע מודים בזה. ועתה נפן לדון - אם יש להכשיר הכפייה, מכח ה"מעות" שזרקו אחריו - כששחררוהו מידם. הנה ז"ל הרמ"א (סי' קל"ז, ס"ח), אפילו קיבל מעות על נתינת הגט - לא אמרינן משום זה דנתרצה, (סגסות אלפסי פרק סגסות), עכ"ל. וז"ל הריב"ש (סי' קכ"ז) דליבא למומר בשום פנים - שיהיה מן הדין לבנות האיש לקבל מעות - ושיגרש את אשתו, וזיון שאינו מן הדין - אם עשה כן הרי הוא גט מעושה שלא כדון, עכ"ל. וז"ל מהריב"ל (ח"ג, סי' ע"ו), הכלל העולה - דגט מעושה הוא בטל - אפילו דקיבל זוזי, עכ"ל. וכ"כ הרדב"ז (סי' ז' אלפסי ל"ה). וז"ל אהלי יעקב (קטרוי, סי' קל"א) והילך דברי הרא"ם (סי' ל"ג) שאין למומי שאנסוהו לגרש שום תקנה - לא בזווי ולא בפיוס, אם לא שיסורו האונס מעליו - עד שלא ישאר לו להמגרש שום אונס על נתינת הגט - משום צד בעולם, עכ"ל.

וז"ל משאת בנימין (סי' כ"ז), ואע"ג דפיים אותו בריצוי כסף - שיתן לה גט, [ו]הוי לן למומר - אגב זוזי ואגב אונסיה - גמיר (ומקנא) [ומגרש], עכ"ל נראה דלא מהני ריצוי כסף - כל זמן שיד האונס עליו, עכ"ל. ועי' נדיב לב (אה"ע סי' כ"ז) שהביא בשם הריטב"א ורבו הרא"ה בזה"ל, דאפילו נתנו לו מעות, בין שהוא אנסו מתחילתו - לא אמרינן אגב זוזי גמר ומגרש - והגט בטל... דאל"כ לא הנתת בת לא"א עומדת תחת בעלה, שכל מי שיתן עינו על אשת איש - יאנס את הבעל ע"י ממון ויגרשנה... כלל דמילתא זאת התורה - דאשה זו היא אשת איש גמורה - ואסורה לכל העולם... ועל חכם הקהל - מוטל על צוארו חומר איסור גדול, עכ"ל.

וז"ל ברכת רצה (סי' קי"ח), לדינא: אם אמנם שהוכחתי דלדעת הרשב"א ז"ל - כל שנתנו לו מעות בעד הגירושין - דמי לזבונא... מ"מ אין לסמוך גם על אדם הגדול בענקים הרשב"א ז"ל - אשר ידוע רוב גדלו, להקל בזה - נגד דעת רוב גדולי המורים רבותינו הקדמונים אף גם האחרונים ז"ל - בייחוד באיסור אשת איש החמורה... מהלך טעמי נ"ל דהגט בטל ומבוטל, עכ"ל. וז"ל (ס"ס, סי' קי"ט) כבר גלית דעתי, דאף דעת הרשב"א ז"ל - דהיבא שנתנו לו מעות לגרש - דמי לזבונא, מ"מ הלילה לסמוך גם על

באמת, ששני המהלכים הללו - אינם מחזיקים מעמד - ע"פ ההלכה, וכדלהלן:

[ג]. גט שנתבצע - בזמן שהבעל היה תפוס ומשומר תחת יד אנשים, שאיימו עליו: להכותו אם לא יגרש - ושלא יתירו אותו עד שיגרש, הוא "גט מעושה" הפסול ובטל - אף כשנמצא שם במצב נוח - ואף כשלמעשה לא הכהו כלל.

הנה דבר זה - ד"ע"כוב יציאה ממקום - מיחשב כ"כפיה" גמורה, הוא פשוט בכל הפוסקים, דמבואר בדבריהם - דלאו דוקא חבישה ב"בית האסורים" רשמי שע"י הממשלה, אלא אפילו כשחובשין את הבעל בבית מגורים פשוט - ואף אם לו יהא עם כל הנוחיות - ואף כשמאכילים אותו ברבורים אבוסים וכ"ל מיני מעדנים, מ"מ אם אינם מניחים אותו לצאת משם עד שיגרש - הו"ל כפיה גמורה. עי' רמ"א (שו"ת סי' נ"ה, וסו"י כ"ט) [בתשובת מהר"ם פדואה] וז"ל, שהיה תפוס בעבור זה בעיר אחרת - אכן בפראג היה בן חורין - שלא ראו שם שום שומר עין עליו עכ"ל, הרי לנו דאם אכן יש מי שמעיין עליו - ושומר את צעדיו - כבר מקרי כפיה.

וז"ל משאת בנימין (סי' כ"ז) שרבים ראו... ששמו עליו שומרים - כשהולכו אותו לעיר וויניציא ליתן הגט, אע"ג דהתירו מעליו כל כבלי ברזל - מ"מ משמע ששמו עליו שומרים, והולכו אותו ברשותם ותחת ידם - ולא הלך בעצמו וברצונו... משמע שהולכו אותו בעל כרחו - ותחת שמירה, שאם לא יתן גט - שיחזרו אותו לפארוויביטש כבראשונה... ויש לחוש שמפחד האונס נתן גט, [ועי' שו"ת פני יהושע (ח"ג, סי' ע"ה) במי שהיה נחבש "ביד הקהל", עי"ש]. וגדולה מזו - כתבו התשב"ץ (ח"א, סי' א'), ריב"ש (סי' קכ"ז), ראנ"ח (סי' ס"ג), מהריט"ץ (ישות, סי' מ'), דאפילו כשרק אינם מניחים אותו לצאת מן העיר - ג"כ מיחשב כ"כפיה" - על אף שיכול להסתובב חפשי בכל חוצות העיר, עי"ש. ויותר מזה כתב מהרי"ק (שו"ת ס"ג), ובצלאל אשכנזי (סי' ע"ו), דאם נאסר מתחלה על מנת שיגרש, או אפילו לאחר שהותר ממאסרו - אם ביד האנס להחזירו שם, מיחשב כ"כפיה" - אף כשנתן הגט כשהוא חפשי.

אמנם, אף הרבה יותר מזה מבואר בפוסקים, דאפילו אם רק "הפחידו" אותו - או "הגזימו" עליו שיאסרוהו, ג"כ מיחשב גט מעושה - אף כשלא קיימו את איומם, עי' מאורי (גיטין פ"ח, ז'), ריטב"א (ס"ס), רוקח הגדול (ס' הסמק, שער ל"א), רמב"ם (מכירה פ"י, ה"ד), ראב"ד (תמיד דעיס, סי' ל"ד), רמ"ה (סי' רנ"ה), רשב"א (ח"ג, סי' רע"ו), תשב"ץ (ח"א, סי' א'), בצלאל אשכנזי (סי' ע"ו), רדב"ז (ז' אלפסי ל"ה) אהלי יעקב (סי' קל"א), מבי"ט (ח"ג, סי' מ"א), דרבי נועם (אה"ע סי' ל"ה), יד ימין (אה"ע סי' כ"ד), בי"א (תניינא, אה"ע ח"א, סי' ע'), דברי מלביאל (ח"א, אה"ע סי' פ"ו), אבנ"ז (אה"ע סי' קע"ח, אות ז'), וריעות שלמה (סי'

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" ח

הממון - מותר לכופו לגרש. [עי' עבוח"ג (סי' ל"ט)]. [ג], כשהבעל לא עשה "מסירת מודעה" - טרם בציעת הגט, [עי' מכמ"א (שער ז', סי' י"ז, ד"ס נלליני)]. [ד], כשאכן עשה מסו"מ טרם בציעת הגט, אלא שלא ביטל את הביטולים דלאח"כ, [עי' מהר"ם אלשיך (סי' ל"ט)]. [ה], כשאכן ביטל את הביטולים דלאח"כ, אלא שלא ביטל גם את הפיסול דעידי מודעות דלאח"כ, [עי' מהר"ם אלשיך (ס"ט)]. [ו], כשביצוע הגט היה באופן שר"ה ניכר עכ"פ בגלוי - שום אונס, [ולכך היותר היה אונס נסתר, כגון שאיימו עליו לפניו שילך לשם תוך כדי העמדת פני רצון. עי' נחלת שבועה (סי' מ"ג), וחמדת שלמה (סי' פ"ה), עי"ש].

[ז] **דוקא** כשאונסו אינו אונס הגוף - רק אונס ממון, [וכגון שמגרש מחמת שרוצה בחזרה את ממון מה שלקחה ממנו, או בכדי לחסוך מלשלם קנס שקיבל על עצמו אם לא יגרש, דכיון דחוינן שמחמת הפסד ממון מוכן לגרשה, הרי הודה בזה שאכן יש לה דמים בעיניו, כ"כ בתו"ג (סי' קל"ד ס"ד, ד"ס שס קנסות), דבר אליהו (סי' ע"ג), ובחמדת שלמה (הנ"ל), צ"צ (ה"ע סי' רס"ג, אות ג'), ובנודע בשערים (הנ"ל), תיקון עולם (שירי סה"ס, תיקון ג', תשנ"ז), חלקת יואב (דיני אונס, ענף ה', ד"ס סיו"א), ועוד. [ח], דוקא כשהאונס ר"ה עליו - רק על אביו, [כ"כ מהריב"ל (מ"ג, סוסי" ע"ז)]. [ט], שהבעל שלא רצה מעיקרא לגרש, הסכים אח"כ ע"י פשרנים לקבל המעות - מרצונו הטוב. [אבל זה נדחה מלשון ב"י הנ"ל (ד"ס ח"ל), דעצם "התפיוסו" לקבל - הוא ג"כ מאונס]. [י], דוקא כשהבעל פתח פיו לתבוע ממון - וגם קבע בעצמו את הסכום, ולא שהם קבעו הסכום - והבריהו אותו לקבלה, [עי' חלוקת דרבנן (שנסוף שו"ת רד"ז), דרכי נועם (סי' י"ג) שב"ב בשם אהלי יעקב (סי' קל"א), ושכן משמע מהרא"ם (סי' ל"ט), ע"ש שהאר"ך, וכ"מ גם בגדולת מרדכי (סי' ט"ו), וח"צ (סוסי"א) דאף דאשה דומה לקרקע שא"ב אונאה, מ"מ דוקא כשלא כפאוהו על סכום המעות, והובא דבריו להלכה בפרד"מ (ה"ע סי' ז', אות ז', ד"ס אל"ז)].

[יא] **ודוקא** כשהסכמתו לקבל המעות - היתה "טרם נתינת הגט". [ובשארית יעקב (הנ"ל) קמדיגיש: דלא די ב"הסכמתו" לקבל המעות טרם נתינת הגט, אלא דבעינן גם שהמעות - "יהיו בידו" טרם נתינת הגט. ובמהריט"ן (ישנות, סי' מ) - כתב: דלא די שיקבל המעות טרם "נתינת הגט", אלא צריך לקבל המעות - טרם "כתיבתה", וכש"כ דלא מהני כלום לאחר כל מעשה בציעת הגט וכבנ"ד, וכמש"כ בגדולת מרדכי (סי' ט"ז), עי"ש]. [יב], ודוקא כשנתנו להבעל - "הון גדול", שנוכל לתלות ולומר דבהסכום שקיבל תמורתה - אכן "יש דמים לאשה". [כ"כ מהרש"ח (צני שמואל, סוסי"ו) להשוות החילוקי דיעות שבין הרשב"א והריב"ש, דבנידון הרשב"א קיבל הבעל סך

אילן הגדול הזה - ולהקל נגד דעת גדולי המורים הקדמונים - וכמעט כל האחרונים ז"ל, ומי זה אשר ירים ראש להקל נגדם - ומהגם באיסור אשת איש החמורה... ולכן בגט לא מהני מתן דמים - להוציאו מכלל גט מעושה... דהרי אנו רואין - שהיו צריכין לאנסו.. מכלל הדין טעמי.. אין ספק אצלי דאינו גט כלל - והרי הוא בטל ומבוטל, והחוב על חכמי הדור הקרובים - להזהיר את האשה שלא תנשא ח"ו ע"י גט זה, כי יהיה מעוות אשר לא יוכל לתקן ח"ו, עכ"ל.

ו"ל תשובת יהודה (ה"ע סי' כ"א, אות א'), דאטו היבא שחובטין אותו במקלות - ושאר מיני כפיה, ואח"כ נתפיים המגרש - ובשביל ממון רוצה לגרשה, אטו לא מקרי זה גט מעושה, והרי הדבר מבואר בב"י (סי' קל"ד) ז"ל, היבא שאנסו לאחד - ואח"כ נתפיים ליתן גט - אם מחמת ממון אם מחמת יראה... דודאי עומד בחוקתו הראשונה... הרי להדיא שחובא שיש ביד המאנס עוד לאנסו בכתחלה - מקרי גט מעושה - אף שנתרצה לגרש בשביל ממון, עכ"ל. [וע"ע דברי אמת (צכר, קוני י"א, סי' ד'), אהל שם (נרדנא, סי' י"ד), דבר אליהו (לערמאן, סי' ע"ג), משפט צדק (מ"ג, סי' ל"ג), נאות דשא (סי' קמ"ד), ונודע בשערים (מ"א, סי' ו'), עי"ש].

ונחויין לדעת, דאף הפוסקים - שהקילו באופנים מסויימים - לפסוק כדעת הרשב"א הנ"ל - דקבלת מעות מכשיר הכפיה, ה"ה: זכרון יהודה (סי' ע"ג), מהר"ח או"ז (סי' קכ"ו), רשב"ש (סי' של"ט), מבי"ט (מ"א, סי' ע"ו), יבין ונועז (מ"ג, סי' כ"א), מהר"ם גאויזאן (סי' פ"ז), באר יצחק (ה"ע סי' י'), בית שמואל אחרון (ה"ע סי' י'), קול אליהו (מ"ג, ה"ע סי' כ"ג), אבנ"ז (ה"ע סי' קס"ז, אותיות ז', כ"ג), חמדת שלמה (ה"ע סי' פ', אות ג') [שהצ"צ (ה"ע סי' רס"ד), והפרד"ם רמונים (ה"ע סי' ז', ד"ס אמנס) תמהו עליו, אמנם גם הוא מסיק דלהתירה לעלמא צריכה גט שני], צמח צדק (ה"ע סי' רכ"ג), משיב דבר (מ"ד, סי' ו'), נודע בשערים (לשכנז, סי' ו'), שארית יעקב (סי' ע"ז), אוריין תליתאי (סי' ס"ג), מחזה אברהם (מ"ג, ה"ע סי' כ"ג), עמק שאלה (ה"ע סי' קט"ז), פורת יוסף (מ"א סי' ל"ו, אות ז'), עי"ש. [וראה עוד עזרת ישראל (סי' ל"ד), ליקומי צבי (ה"ע סי' קל"ד), מהרשד"ם (ה"ע סי' ס"ג), ברית יעקב (מ"ג, סי' כ"ח), וברכת יוסף (סי' פ"ג), עי"ש].

אמנם, הרי המעיין בצדק בדבריהם יראה, דאף אחד מהם - לא הסתמך על הנימוק דמתן מעות בלבד, רק צירפיה כסניף בעלמא - במקרים שגם בלא"ה יש יסוד חזק להיתר כפיה - ע"פ שיטות המובאים בשו"ע. **ומתמצית** דבריהם יוצא - דכולהו מיירי עכ"פ באחת מנימוקים הללו - [או בצירוף כמה מהם]: [א], שהבעל עובה כמה שנים - מחמת שלא רצה בה, [עי' מבי"ט (מ"א, סי' ע"ו), אבנ"ז (ה"ע סי' קס"ז, אותיות ג', ו"ג)], [ב], כשהבעל אין לו גבו"א - וגם קודשה ברמאות, דגם בלאו נתינת

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" מ

זמעתה - לאחר שנתברר הדק היטב (אומיות א' זכ), דהבעל נאמן על עצם תיאור ה"עובדא" - היכי דהוי, וגם נתברר (אומיות ג' וד), דלפי תיאור הסיפור - אכן היה כאן "כפיה" גמור "להלכה" - המשוויהו ל"גט מעושה" מובהק, א"כ לא נשאר לנו - כ"א לברר הספק האחרון - שע"פ מהלך הכללי השני: דאולי בעל זה הוא מאותן שמותר לכופן לגרש, ונראה מאי דקמן.

הנה האשה טענה בבי"ד - שני טענות על קבלת גט: [א], שעזב אותה בתכופות למשך זמנים ארוכות - וגם לא זן ולא פירנס אותה - וממילא יש לו דין "מורד" [ב], היא טענה - טענת "מאים עליי". ונבוא בס"ד - על ראשון ראשון - ועל אחרון אחרון, אם יש מקום להתיר כפיה - על סמך טענות הללו - או לא.

[ה]. אפילו בעל המונע כל עניני אישות - אין לכופו על מתן גט, וכש"כ כשיש לו טענה נגדית, וק"ו כשהיא טוענת נגדו "מאים עליי" - המשוויהו ל"מורדת" שאינו חייב לפרנסה.

הנה בשו"ע (אס"ע סי' קנ"ז, ס"ח) כתב בזה"ל, אם ידוע שהאיש רוצה לייך לארץ אחרת - ישבועהו שלא ייך, או יכפוהו שקודם שייך - יגרש אותה לזמן עכ"ל, והוא מן המור שכתב בן בשם הרא"ש (כלל מג, סי' י"ג) עי"ש. **אמנם** כמה תשובות יש בדבר:

ראשית, דלא מיבעיא לפי דברי הבית מאיר (סג) - בכוננת דברי הריב"ש (סי' קנ"ז), דווקא כשנותנים הברירה בידו - אם לישבע או לגרש, או לא נחשב ככפיה - כשבוחר מעצמו לגרש, ואיה"נ דאם הוא חשוד על השבועה - א"א לכופו אל מתן גט, בודאי דאין שום מקום לכופו על מתן גט - מבלי נתינת הברירה בידו לישבע. **אלא** דאף לפי דברי הפת"ש (סג, סקנ"ד) שחולק עליו - וס"ל דלא בעינן ליתן לו הברירה בין שתיהן, (וכ"כ גם בבית אפרים (חדשות משנת תרכ"ו, סי' י"ג), עי"ש), מ"מ גם איהו מודה - דעכ"פ אסור לכופו אותו על גט מוחלט - רק על "גט זמן" וכמבואר להדיא בלשון שו"ע הנ"ל, מכיון דבכה"ג הרי הברירה בידו לחזור אליה - טרם כלות הזמן, ונמצא דאם לא חזר בעוד מועד - הרי גירש מרצונו, משא"כ על גט מוחלט - לית מאן דפליג - דבודאי אסור לכופו.

ובפרט לפי מאי דסיים הפת"ש - דלפי מה שהביא (סק"ו) - דברי הש"ך (גנול, סי' כ"ח ומ"ח), דאף במונע ממנה כל עניני אישות - ג"כ אין כופין אותו להוציא - [ודלא כדעת הרשב"ש (סי' טפ"ג) שצויין בהגהות רעק"א (סג), וע"ע בחזו"א (סי' ק"ח, אות י"ב, ד"ס סג ס"ח), דחולק על הפת"ש, וס"ל דגם הגבול"א לא קאמר רק לחומרא בעלמא עי"ש, ולכאורה לפי"ד החזו"א עצמו (סי' ז"ט) דכ"ה דאיכא דיעה שלא לכופו, אם עברו וכפו הגט פסול, גם כאן דינא הכי, וצ"ע], בודאי

גדול, משא"כ בנידון הריב"ש. [יג], ודוקא כשהבעל - לא ערער אחר כך על הגט, [עי' מהרש"ך (סוסי" ק"ל), ונודע בשערים (כ"ל), עי"ש].

וא"כ בג"ד, דאף אחד מהנך שלשה עשר תנאים - מה שהטילו הפוסקים הנ"ל - ליתנהו ביה: [א], דהרי הבעל לא בגד בה ולא עזבה - מחמת שאינו רוצה בה, רק מחמת טענת קביעת מקום מגורים וכדלקמן (אות ס', ד"ס ומ"ח). [ב], דהבעל לא קידשה ברמאות בהסתרת איזה מום. [ג], דהבעל אכן עשה "מסירת מודעה" - טרם כציעת הגט. [ד], ואכן ביטל הביטולים שלאחריה. [ה], ואכן ביטל גם הפיסול עידי מודעות שלאחריה. [ו], והגט נעשה באופן שהיה ניכר אונס גלוי בשעת מעשה, שהיה מסובב עם אנשים מוסווים - דבר הגורם הפחדה, והיה מוכרח לעמוד כשפניו מוסכים אל הקיר - דבר המוכיח על "אונס".

[ז] **ולא** עוד, אלא דבשעת ביצוע הגט - היה נמצא במצב של אונס הגוף ממש - דהרי היה "חבוש" בידם, [מה דע"פ הלכה יש לזה דין "אונס" גמור לא פחות כלום מן הכאה ממש, וכנ"ל (אות ג)], וזהו בנוסף למה ש"הפחידוהו" על הכאות - וגם שלא יניחוהו לייך משם אפילו זמן ארוך, [מה דכ"א מן שתי "הפחדות" הללו, יש להם דין "כפיה" בפע"צ, וכנ"ל (אות ג, ד"ס אמנס)], [ח], והאונס היה עליו בעצמו - ולא על אביו וכו"ו. [ט], לא הסכים מעולם לקבל שום ממון ע"י פשרנים, [והדבר ידוע שזה זמן ארוך שלא רצה לגרשה בשו"א, כי רצה בשלום, או לכה"פ הילדים]. [י], לא רק שלא ביקש מהם מעות, אלא דאף כשרצו לאנסו לקבל סכום המעות שהם קבעו - ורצו לתוחבו לתוך כיסו - לא הניחם בשו"א, וכששמיהו לתוך כובעו שהיה מונח על המטה - זרקם משם, ולא היה שום הראות "הסכס" מצידו על קבלת המעות.

[יא] **והמעות** לא היו תח"י בשעת הגט - אלא היו מונחים הפקר על המטה במשך כציעת הגט, [וגם לאחריה - רק שמוה בקופסא בין שאר הפיצויו, וכשיחירוהו מן ה"קאר" - זרקוהו אחריו בשוק ונסעו תיכף משם, ונמצא דאף אז - לא קיבל "מהם" כלום, דהרי "הפקירוהו" לכל עובר אורח, ופשיטא דכשנטלם - זכה בה מן ההפקר, דאין לך "מצי" מוזמו של ים" גדול מזה, דאם הוא ל"ה נטלם - בודאי שהעובר הראשון שהיה נתקל בה - אם יהודי או גוי - היה נטלם, ובפרט כשהודיע להם שרוצה להחזירה להם]. [יב], הסכום של ט"ו אלף דולר - הוא רחוק מאוד ממה שנותנים בכה"ג. [יג], דתיכף ומיד לאחר גמר ביצוע ההתעללות - בא הבעל ישר משם לבית דינינו וערער על כפיית הגט. **ונמצינו**, דבג"ד כו"ע מודים - דמתן דמים דבכה"ג - לא מהני כלל להכשיר הכפיה.

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "כלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

שאינם מרוויחין פרנסתם, א"ו דכל עוד שאינה מרעיבה - א"א לומר כן כלל]. ושישית, דבג"ד - הרי מיאנה לקבל הדמי מוונות ששלח לה - [ע"פ עצת יועציה לרעה], וא"כ מאי טענה ד"מוונות" יש כאן - אם אינה רוצית לקבלה.

ושביעית - והוא עיקר גדול, דבג"ד - שטענה גם טענת "מאים על"י" וכנ"ל, א"כ בודאי ששני טענות הללו - דתביעת "מוונות" וד"מאים על"י" - הם צרות זה לזה, דבתקומת האחד - יפול השני, דהרי ע"כ כשתובעת "מוונות" - הכוונה: שהיא רוצית לחיות עמו בשלום - אלא שהוא על מנת שיתן לה מוונות - דאל"כ הרי תמות ברעב. אבל ברגע - שטענה על"י "מאים על"י" - וכבג"ד שטענה כן בישיבת בי"ד הראשון, א"כ הרי טענתה הוא - שרוצית להתגרש, מכיון שמואסת בו - ואינה יכולה לחיות עמו בשו"א. וא"כ הרי טענה זו - מחריב ומותר את תביעתה למוונות - מיניה וביה, דהרי ברגע שרוצית בגירושין ובפירוד - יש לה דין "מורדת" - ששוב אין מגיע לה מוונות כלל וכנ"ל.

והגם שכ"ז פשוט וברור, עכ"ז נביא לזה ראייה ברורה - ממה דחוינן בדברי הרמ"א (שו"ת סי' ל"ו, ו"ז) - וכן בשו"ת כתר בהונח (סי' נ"ו), שדנו באריכות בבעל - ששנים שלמות עזב את אשתו - והולך נע ונד במרחקים - ולא זן ולא פירנס, לא את אשתו - ולא את בניו, והיא טוענת "מאים על"י" - ורוצית לכופו על מתן גט, והשיבו דבשו"א א"א לכופו - על סמך טענת "מאים על"י" ע"ש. ולבאורה אינו מובן - דתיפ"ל דחייב לגרש - מכח טענת מורד המונע ממנה כל עניני אישות. א"ו - היא אשר דברנו, דכיון שטוענת "מאים על"י" ורוצית בגט - שוב נאבד ממנה טענת מוונות - וכדבר האמור. [אלא דהרמ"א מסיק שם - דכיון שאינה מחוייבת לרוץ עמו - על"י לגרשה כדן הנ"ל (ד"ס סג), אבל בזה קימ"ל - דרק בתורת "ברירה" - ורק בגט זמן וכנ"ל (ס, מן פסקא אלא), ולא זולת].

היוצא לנו מזה - דטענת מניעת חיובי אישות בג"ד - אין בכוחה להכשיר הגט מעושה בג"ד. ועתה נפן לדון - על טענה השניה - והוא: "מאים על"י" - אם אכן יש בכוחה להכשיר את הכפיה בג"ד, וניחזי אנן:

[ו]. אם כפו למתן גט מכח טענת "מאים על"י" - הגט פסול ובטל מה"ת אף בדיעבד, ואף בבעל היות גרוע חלקוי מאוד בגשם וברוח, ויש אומדנא דמוכח על אמיתת המאיסות.

הנה, היות שעיקר טענת האשה בבי"ד להתגרש - היתה מכח טענת "מאים על"י", ע"כ נחוץ להדגיש מקודם - דיש הרבה רגלים לדבר, שכל עצם טענה זו בשקר יסודה - אלא שיועציה לימדה לטעון כן. חדא: דעד זמן קצר טרם ישיבת בי"ד - עוד ביקשה ממנו במכתבים שיחזור אצלה -

שיש לחוש ולהחמיר עכ"פ כשיטת הב"מ (סי'ל) דדוקא בדרך נתינת הברירה בידו - בין שבועה לגט - הוא דמותר לכופו, אבל לא זולת, עכת"ד ע"ש.

ושנית, דבג"ד - דמה שעזבה ולא זן ופירנסה - היה מכח טענות נגדיות שיש לו עליה, והוא: דלפי ההסכם שביניהם קודם התחנותם - היה המדובר שקביעת מקום מגורם תהיה בניו יארק, וע"כ רצה לעקור מאונדון לניו יארק - אלא שהיא מיאנה בדבר, [והא ראייה - שע"י היה עיקר הנידון - עד שלמדה למאן בו ולתבוע גט, דהרי היא חתמה שט"ב אצל בית דינינו - על טענת "קביעת מקום מגורים", ורק אח"כ אמרה - שע"פ עצת יועציה רוצית בבי"ד שמסדרין גיטין...], וא"כ הרי בכה"ג פסק בב"ש (סי' ע"ה, סק"צ) - דיש לה דין "מורדת" - כשאינה הולכת אחריו, וב"מורדת" הרי קימ"ל בשו"ע ורמ"א (אה"ע סי' ע', סי"ז) שאינו מחויב לזונה ולפרנסה, וכן פסקו להלכה ולמעשה ברדב"ו (סי' תממ"ט), וחקרי לב (אה"ע סי' ל"ד), וע"י ברכ משה (סי' י') דמסיק לאחר אריכות גדול - שח"ו לעשות כפיה משום שעזבה, כשיש לו טענה על קביעת מקום מגורם - לפי ההסכם המוקדם שביניהם, ע"ש.

ושלישית, דגם מטענה נוסף - רצה לעקור דירתו משם, והוא משום שקרוביה היו מרגילים קטטה ביניהם, [ע"י שו"ע (אה"ע סי' ע"ד) ובפת"ש (ס),] ונמצינו דמה שעזב אותו המדינה - אין זאת אומרת כלל שעזב "אותה" ובגד "בה" - ושלח רצה לחיות עמה בשלום, אלא אדרבה - מכיון שרצה בה - על כן רצה לעזוב את ה"מקום", כדי שיוכל לחיות "עמה" במק"א - עם כל החיובים שיש לו עליה. ורביעית, דעכ"פ זה מיהא ברור - דעד שלא ישבו בבי"ד - ודנו ע"ז גופא: אם יש לו הזכות למנוע ממנה שכו"ע - מכח טענת מקום מגורים - או לא, ועכ"פ טרם שחייבוהו בבי"ד לחזור אליה - בהתראה שאם לא יעשה כן יוכרח לגרשה - בודאי שאין לו דין מורד, דהרי כבר פסק הבית מאיר (סי' קנ"ד), דכל היכי שאותו הצד שמונע חיובוה מצד השני - הוא משום טענות נגדיות שיש על"י, הרי זה נכנס בגדר "עביד אינש דינא לנפשיה" - ואין לו דין "מורד" כלל, והובא דבריו להלכה בפת"ש (ס, סק"ו הראשון) ע"ש, ובג"ד מעולם לא יצא על"י פס"ד - שמהוייב לחזור אליה - למרות טענותיו בקביעת מקום מגורים.

וחמישית, דהדבר מובן - שטענת "אינו זן ואינו מפרנס" - לא שייך רק כשהוא מרעיבה ממש, וכמבואר בשו"ע (אה"ע סי' ע', ס"ג) ובנו"כ, [וע"ע חת"ם (אה"ע ח"א, סי' קל"א הראשון)], משא"כ לפי המצב דכהיום - שנהנין מתמיכת הממשלה וכדומה - בודאי דליכא הו"א דיהא מותר לכופו עבור טענת מוונות, [ואם נימא כן, אז יהיה מותר לכופו שלשים אחוזי מאחב"י - על מתן גט ח"ו - כיון

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" יא

(מ"ג, אה"ע סי' ל"ה), חתן סופר (סי' כ"ט, אות א'), ריב"א (אה"ע סי' כ"ט) - [בבעל הממשך לחיות עם זונה - וכבר יש לו ג' ידים ממנה], מהרש"ם (מ"ג, סי' ז"ג), קובץ תשובות (מ"א, סי' קע"ז) - [בבעל שהתנהגותו מזוהר - וכבר נפרדו זמ"ז ששה שנים, דלא מבעיא שאסור "לכופו" - אלא דאף אי אפשר "לחייבו" כלל לגרש], שאילת שאול (מ"ג, אה"ע סי' ח, וט) - [באנשים שעזבו נשותיהם - וחיים בגלוי עם אחרות], ע"ש.

הרי לנו, דאף טענת "מאים עליו" - שעם "אמתלאות מבוררות" מאוד, ג"כ לא מהני כלל - להכשיר כפיה על הבעל, ומה שכתבנו - דכפיה על סמך טענת "מאים עליו" - פוסל את הגט אף בדיעבד - הוא פשוט בכל הפוסקים, עי' הח"מ, ב"י, דרכי משה, פרישה, ח"מ, ב"ש, (מנלייניס נפיקא שלפי"ז). ומש"כ התשב"ץ (מ"ג, סי' ק"פ) - בשם הרא"ש (כלל מ"ג, סי' ו') - דבדיעבד אם סכמו על דעת הרמב"ם - וכפו על סמך טענה זו כשר, הנה על אף שהוא מדגיש בברירות (שס, סי' רנ"ו), ד"דיעבד" היינו דוקא - לאחר "שנשאת" כבר, [כמובן, דוקא מבלי התראה שלא תעשה כן, וכדלקמן (אות י"ג)], מ"מ לא נתקבלו דבריו אצל שום פוסק, [וגם הב"י שמביאו יותר מק"ם פעמים בחיבורו - לא הביא ד"ז משמו].

ונראה דזהו - מכח תרי טעמי: **חדא**, משום דלא מסתבר כלל לומר - דלאחר שכבר נישאת הו"ל דיעבד, דא"כ כל אחת שתתוודע מזה ע"י יועציה - תלך ותנשא, וכמו שכתב הריב"ש (נמוחסות, סי' כ"ט) טענה זו - [כלפי דין משאל"ס, דאם נתירנה בדיעבד - יינשאו לכתחלה], ועוד - והוא העיקר, דהרי המעיין בדברי הרא"ש יראה, דלא מחלק כלל - בין "לכתחילה" ו"דיעבד" - רק בין "לשעבר" ו"להבא", ומשמע דעכ"פ "להבא" - הוא פוסל אף "בדיעבד", וכן כתב המהרש"ל (סי' מ"א) בפשיטות בכוננת דברי הרא"ש. [ומה שהחוט המשולש (טור ג', סי' ל"ה) - רוצה להעמיס בשיטת התשב"ץ, דס"ל דלאחר בציעת הגט - הו"ל דיעבד אף קודם שנישאת - למרות דבריו המפורשים להיפך וכנ"ל, דבריו תמוהין מאוד ומרפסין איגרא מכח כמה טעמי וכדביארנו במק"א בארוכה, וזה נפרך גם ממש"כ הרמ"א (שו"ת סי' כ"ו) להדיא - היפך דבריו, ואכמ"ל].

ומלכך כ"ז - יש לדעת, דהרמ"א (סי' ל"ז) פסק להדיא, דאף הרמב"ם [המתיר לכופ על טענה זו, מה בלא"ה לא קימ"ל כוותיה בזה וכנ"ל (ד"ה אמנס), מ"מ] זהו רק דוקא כשאינה תובעת גט על סמך טענה זו - אלא שרוצית לעזבו, משא"כ כשתובעת גט על סמך טענה זו - אז גם הוא מודה דאסור לכופ - ופסול מה"ת, והמהרש"ם (מ"א, סי' רכ"ט) סתם כוותיה, ע"ש. [ולפי"ז נפל בבירא כל אפשרות כ"ש - לכופ על גט מכח טענת "מאים עליו" - אפילו ע"פ שיטת הרמב"ם, כשמבקשת גט על סמך טענה זו וכבנ"ד, וז"פ].

ויסכים לקבוע את מקומם בלונדון. ועוד, דכבר כתבנו לעיל (אות ה', ד"ה ושית), שמקודם חתמה אצלינו שט"ב - על טענת "קביעת מקום מגורים", ורק אח"כ אמרה לנו - שע"פ עצת יועציה - רוצית לשנות התביעה על "מתן גט" ... **וא"כ** הרי מבואר בפוסקים - דאם למדוה לטעון "מאים עליו", אז ליכא שום הו"א - שזה תוכל להועיל לה מאומה, עי' מהר"ם לובלין (סי' מ"ח), ושו"ת הרי"ד (סי' כ"ג), ע"ש וד"ב.

אמנם אפילו אם טענת "מאים עליו" - היתה אמת - ולא למדוה לומר כן, מ"מ הרי הסכמת כל הפוסקים - דלא קימ"ל כדעת הרמב"ם (אישות פי"ד, ה"ח) דמותר לכפות על סמך טענה זו, [ובהגדרת טענת "מאים עליו" - נכלל כל תביעות על גירושין, שאינו מחמת הישגה מומים - שנמנו במשנה (כתובות ע"ז, א'), ובמשו"ע (אה"ע, סי' קנ"ד ס"א וז'), ואפילו כשיש על הבעל טענות חזקות והגיוניים מאוד - מחמת התנהגותו הגרוע וכדלקמן (נפוגייס מרונעות), מאחר שכבר פסקו הרמ"א (סי' קנ"ז, סכ"א), והש"ך (נצ"א, סי' כ"ח ומ"ח), והובא להלכה בפת"ש (שס, סק"ז, ח', כ"ד, ול"א), דבשו"א אין לכופ על יותר מן המנויין שם], דכ"כ רמב"ן (כתובות ס"ג, ז'), והרשב"א (מ"א, סי' תקע"ג, ותקע"ג, ולקף קל"ג, ומ"ה, סי' ל"ה, ומ"ו, סי' ע"ג, ומ"ז, סי' תק"א, ונמוחסות סי' קל"ד, קל"ה, וקל"ח) - דהסומך בזה על הרמב"ם - הוא מרבה ממזרים בישראל.

ועי' הח"מ (אישות פי"ד, ה"ח), הגה"מ (אישות פכ"ה, סק"ד) - [במזמר ומשומר, והובא להלכה בב"י (סי' קנ"ד, סוף ממוזע ה'), רדב"ז (מ"ד, סי' ר"ס), מהרש"ל (סי' מ"א), עבודת הגרשוני (סי' ל"ט), עי"ש], רא"ש (כתובות פ"ה, סי' ל"ד, וש"ת כלל מ"ג, סי' ו', ומ'), רימב"א (סי' קכ"ג), תשב"ץ (מ"ג, סי' ס"ט), ב"י (אה"ע, סי' ע"ה), מוש"ע (שס, ס"א), רדב"ז (מ"ד, סי' ר"ס) - [בבעל המשתין בשנתו במימה], מהר"י ווייל (סי' קל"ה), מהרש"ד"ם (יו"ד, סי' ק"ט) - [בבעל שרדף אחריה עם סכין להורגה], ושם (אה"ע, סי' י"ז, וקל"ה), מהר"ם אלשיך (סי' ח'), מהרש"ל (סי' מ"א) - [בבעל שעשה מעשים אשר לא יעשו], ושם (סי' ס"ט) - [במשחק בקוביא ושיכור המקיא לאחר שתייתו וכל הבית מתגעל מזה], ראנ"ח (סי' מ"א), מהר"א ששון (סי' קפ"ו), מהריט"ץ (ישנות מ"א, סי' רכ"ט) - [ברשע גמור - נואף שיכור גנב ומצורע], ושם (נחזקות, סי' ל"ז, וקע"ג), רמ"א (סי' ל"ז, ול"ז) - [בגנב ומויף מטבעות - שהרחיק נדוד מביתו לכמה שנים - ורא פירנס כלל את אשתו ובניו], מהר"ם לובלין (סי' מ"ח), יבין ובוועז (מ"ג, סי' מ"ו), גדולת מרדכי (סי' ט"ז), אמונת שמואל (סי' ח') - [בבעל שבוזו ממונו על זנות], דרכי נועם (אה"ע, סי' כ"ח), ראש משביר (מ"א, אה"ע, סי' כ"ז) - [בבעל שנתפס לצינות - וגם הסית אותה לזה - וגם רוצה זונות], נודב"י (תניינא, אה"ע, סי' ל', ול"א), חת"ם (אה"ע, מ"ג, סי' ס"א), ר"י מילער (סי' י"ד) - [ברשע גמור ורוצה זונות - שהיה לו חולץ המתדבקת], שו"מ (קמא מ"א, סי' קע"ח, ומ"ג, סי' קכ"ד), עין יצחק

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן" יב

משא"כ כשאנו רואה אותם - ואינו מכירם, וכבנ"ד שלא ראה לפניו פרצופי בנ"א - רק אנשים מוסווים - העושים רושם ומטיילים אימה כבריונים ואלמים, בודאי שאינו מועיל כלל מה שאומרים לו - שעושים הכל ע"פ דעת ביד, וגם להרמב"ם - הגט פסול ובטל מה"ת.

ושנית, עפמש"כ מהרי"מ (ישנות, סי' מ', ד"ה אל), דכשהבעל ת"ח - ויודע שגט מעושה פסול - גם הרמב"ם מודה דפסול מה"ת, [וכע"ז כתב גם בעונג יו"ט (סי' קס"מ)], ע"ש. ובנ"ד הרי שפיר ידע הבעל היטב - ד"גט מעושה" פסול - וגם יש רגלים על אמיתת הדבר, דאם לא כן - הרי אין שום הגיון בדבר - על עשותו "מסירת מודעה" - שהוא "אנוס" וכנ"ל (אות א) - דמאי בכך, וז"פ.

ושלישית, עפמש"כ החזו"א (אה"ע סי' ז"ט, אות א, ד"ה כנז עז), דלפי מה שמדגיש הרמב"ם - דדוקא אם "מעו" הדיינים וסברו שהגט כשר - רק אז אינו פסול אלא מדרבנן, ל"ש זה כהיום - בכל דין שלא הוכרע בשו"ע - משום דאנו חייבים לילך בכה"ג לחומרא - מחמת חומר איסור אשת איש, [ובפרט לאחר שכבר פסקו הרמ"א (סי' קנ"ד, סכ"א), ושל"ך (גנו"א סימני: כ"ח, ל"ו, מ"א, מ"ב, ומ"ח) - דצריכין לחוש לחומרא כלל דיעה - בשאלת כפיה], **א"כ** נמציינו, דאם סמכו להקל - הו"ל "מזידין" ונאבד מהם ע"ז כח ביד, ונחשבין כ"הדיוטות" בעלמא - דליכא מצוה כלל לשמוע להם, וגם לשיטת הרמב"ם - הגט פסול מה"ת, ע"ש.

ורביעית, עפ"ד הלח"מ (ה"ל) - בהסבר שיטת הרמב"ם, דכל מה שמכשיר הכפיה לשיטתו מה"ת - הוא רק ע"פ ה"כח ביד" שיש להם עליו, ע"ש. **וא"כ** בנ"ד, שהבי"ד בגדו והפירו את תנאי הבעל בשמ"ב: שיתן להם "מהיכן דנתוני" בכתב - וגם שלא ירשו ל"טוען מקצועי" לבא לשם, [וכמו שביאר היטב בקונטרס "למי החותמת ולמי הפסולים" - שהוצג ב"פנקס בית דין" (מסמך 5004)], ממילא נמציינו לפ"ז - שאין להם עליו שום "כח ביד" כלל, וממילא גם הרמב"ם מודה - דפסולה מה"ת, וד"ב.

ועתה נוסף מים וקמח - במענה חזקה שאין עליה שום תשובה כלל - והוא: דאפילו אם הבעל היה מאותן - שדינם לכופו להוציא בשומין לכו"ע [מה שז"א בנ"ד כלל, וכנ"ל (אותיות ה' ו')], מ"מ היה הגט פסול ובטל בנ"ד מה"ת.

[ח]. אף בעל - שדינו לכופו בשומין לכו"ע, מ"מ אסור לעשות כן - תוך כדי לקפחו מזכות המגיע לו ע"פ ישרות - וכמבוקשו, ואם עשו כן וכבנ"ד - אז הגט פסול ובטל מה"ת.

ב"כ מהרש"ם (אה"ע סי' מ"א) [הובא בכנה"ג (אה"ע סי' קנ"ד, סג"ט אות א)] - מן הסברא הברורה: דאף כשהבעל הוא מאותם שדינם לכופם להוציא בשומים לכו"ע, מ"מ זהו רק כשאנו רוצה ליתן גט כלל, אבל

ועתה לאחר שכבר נתבאר הדק היטב - מכל הצדדין וצידי צדדין, שגט זה יש עליה הפסול המובהק של "גט מעושה", נפן לדון - מה משפטה של "גט מעושה" לפי דברי הפוסקים:

[ז]. גט מעושה שלא כד"ן - אף ע"י ישראל, פסול אף כד"עבד - ותצא מזה ומזה ובניה מן השני ממזרים.

ע"י משנה (ינמות ק"ג, ז'), רמב"ם (גירושין פ"א, ה"א), רי"ף, רבינו יהונתן, רש"י, תוס' (כתובות ע', א'). וינמות ס"ד, א', ד"ה יוליא), ר"ת (ספ"ה, תש"ו כ"ד), רמב"ן, רי"ו (ח"ה, נתיב כ"ד, ח"א), רשב"א (ח"א, סי' תקע"ג), מהריב"ל (ח"ב, סי' ע"ז), [ב"כ במכתב מאל"הו (אלפנדרי, שער ז', סי' י"ג) בשיטתם], ר"ן, ריא"ז (גיטין פ"ח, ז'), שח"ג (גיטין מ"ט, ז'), אות ד), והח"מ (אישות פי"ד, ה"ח), רי"ד (סי' כ"ג), מהרי"ק (שורש קל"ג), ע"ש.

וכן איפסקא להלכה ולמעשה בכל הפוסקים בלי יוצא מן הכלל, ע"י מור וש"ע (אה"ע סי' קל"ד, ס"ה ו'), וע"י ב"ש (שס, סק"י ו"ג), גדולת מרדכי (גלגלי, סי' ט"ז) - דפסול מה"ת, [וכן יוצא גם מדברי הט"ז (שס, סק"ט)], דרכי משה (אה"ע סי' ע"ז, סק"י), פרישה (שס, סק"י), ח"מ (שס, סק"ה), גבו"א (לצעל הש"ך, סימני: כ"ח, מ"ד, ומ"ח), חת"ם (אה"ע ח"א, סי' כ"ח, ד"ה הנה. וסי' קט"ז, ד"ה ועוד. ומ"ב, סוס"י ס"א, ומ"ו, ליקוטי סי' ט"ו). בעי חיי (אה"ע, סו"ס כ"ד), צ"צ (אה"ע סי' קל"ג, וקל"ה), באר יצחק (אה"ע, סי' ט"ז, ענף ג'), ע"ן יצחק (אה"ע ח"ב, סי' ל"ה), שר"ח (מע"ז, ז') אות כ"ד), ישוע"ק (לסי' קל"ד, נתשו נכדו שס), רב פעלים (אה"ע ח"ב, סי' י"ג), עונג יו"ט (סי' קס"ח, ד"ה והא), בית הלוי (ח"א, סוף המפתחות סי' ז', וסו"י ג'), אור שמח (גירושין פי"ג, ה"ב), מהרש"ם (ח"ד, סי' ל"א), נמ"ע שורק (אה"ע סי' כ', אות ז'), ערוה"ש (שס, ס"א ו"ג), שואל ונשאל (ח"א, אה"ע סי' כ"ט, ומ"ב, אה"ע סי' מ"ה), חזו"א (אה"ע, סי' ל"ט, אותיות א', ה', ו'), חלק"י (אות סי' קל"ד, אות ג'), ומ"ד סי' ע"ב, אות כ"א), אג"מ (אה"ע ח"ג, סוס"י מ"ג), משנה"ל (קמ"א ח"ט, סי' ע"י, ותנינ"ל ח"ד, סי' קי"ז, קל"ו, ורס"א), שאילת שאול (ח"ב, אה"ע סי' ח', ט'), וקובץ תשובות (ח"א סי' קע"ד, קע"ח, וק"פ), ע"ש.

ולרווחא דמלתא - יש לציין, דאף לשיטת הרמב"ם (גירושין פ"ג, ה"ב) דס"ל דגט מעושה שלא כד"ן ע"י ישראל - אינו פסול אלא מדרבנן, [דמלבד מה דב"א"ה לא קימ"ל בוותיה בזה וכנ"ל], מ"מ גם הוא מודה בנ"ד - דפסול מה"ת, וזהו מכח ד' טעמים - המבוארים בהפוסקים:

ראשית, ע"פ מש"כ המכתב מאל"הו (שער ז', סי' ג') - בביאור דברי הלח"מ (גירושין פ"ג, ה"ב), דשיטת הרמב"ם - שאינו פסול רק מדרבנן, ז"א רק כשהבעל רואה את הדיינים בשעת הכפיה - ומכיר אותם, דאז שייך לומר דמחמת שמצוה לשמוע לר"ח - גמיר ומגרש, [וכע"ז כתב גם בחי' בית הלוי (ח"א, סוף המפתחות סי' ז', וסו"י ג'), ע"ש].

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

יג

[מ]. הסכמת החת"ם והדבר יהושע והחזו"א: דבכ"מ שיש דיעה - שלא לכוף, אם סמכו על דעת המקילין - הגט פסול וכמל מה"ת בתורת וודאי, וא"כ כש"כ וק"ו בנ"ד - שכל המון הפוסקים המצויינים לעיל - פוסלים הגט במוחלט.

בן פסקו הפוסקים הנ"ל - אפילו כשלא נתקפה הבעל מזכותיו, הגם שכ"א מהם - כתב כן מטעם אחר: דלדעת החת"ם (הס"ע מ"א, סי' קמ"ז) - [הובא בפת"ש (הס"ע סי' ע"ז, סק"מ. וסי' קנ"ד, סק"א)], והו משום דכיון דיש דיעה - האוסר והפוסל את הכפיה, שוב אין לנו הוכחה ברורה - לסברת הרמב"ם (גירושין פ"ג, ס"ג) - [ע"פ הסבר הלח"מ (סג)], שרצונו הפנימי - אכן הוא להיפך ממיאוננו הגלוי - משום שמקיים בזה המצוה דלשמוע לד"ה, דהרי להך דיעה - אינו מקיים בזה שום מצוה כלל, ע"ש.

ונקטו בדבריו: הכת"ם (הס"ע סי' ק), שערי רחמים (מ"א, אה"ע סוס"י כ"ו), אבני האפור (מ"א, אה"ע סי' קנ"ד, אותיות י וי"ג), חתן סופר (סי' כ"ט), דבר יהושע (מ"ג, סי' ל'), נחל"צ (מ"ג, דף ע"א), [ומש"כ פוסק אחד - שהחת"ם פוסל רק לכתחלה, והו טעות עצום - שנגרם ע"י שכתב דבריו בחפזן ובקצרה מחמת טירדתו (וכדמתנצל שם), וכיון דלמעשה בלא"ה לא סמך ע"ז - דהרי פסל את הגט מטעם אחר, לא ע"י בלשון החת"ם ולא ראה שכתב בפירושו - שהגט פסול אף בדיעבד], וליכא שום חולק על דברי החת"ם, דמה שהשד"ח (גירושין סי' א', אות ע"ו) - כתב שאינו מבין דבריו, אין זאת אומרת שחולק עליו - [וכמו שקויפמאן דגן רצה לומר], דהר"ז נפרך מדברי השד"ח עצמו - שנקט (כללי הפוסקים סי' ט"ז, אות ס"ו), דכשפוסק קמתמה על פוסק אחר - אין זאת אומרת דחולק עליו - רק כשמדגיש כן בפירושו, ושכ"כ הרמ"ע מפאנו (סי' ק"ו), שארית יוסף (סי' ג', וי"ט), ב"ח (י"ד, סוס"י י"ח. וז"ל, ר"ס קנ"ז), נחל"ש (סי' כ"א), זרע אברהם (מ"א, סי' י"ט), חוקות החיים (סי' כ"א), ע"ש.

ולדעת החזו"א (הס"ע סי' ל"ט, אות א') - והו מן הטעם, דכיון דמחמת חומר א"א וחשש טמיעת ממזרים - מוטל עלינו לייך לחומרא - בכל ספק ומחלוקת הפוסקים בהיתר כפיה, [וכמו שפסקו הרמ"א (סי' קנ"ד, סכ"א), והש"ך (גנו"א, סי' כ"ח, ל"ו, מ"א, מ"ג, ומ"ח), והובא דבריו להלכה בפת"ש (הס"ע סי' קנ"ד, סק"ז)]. ועד כדי כך מניע חומר הדבר, דאף הספרדים - שנוקטים בכ"מ בהמחבר - לעומת הרמ"א, מ"מ בענין זה - גם הם נוקטים בזה לחומרא כדעת הרמ"א, וכמש"כ בני בנימין (סי' ל"ו) - בשם שמחת יו"ט (סי' י"א), ע"ש]. וא"כ אם סמכו על דעת המקיל - נאבד מהם ע"ז כח "בית דין" ודין "חכמים", ויש להם דין "הדיוטים" ו"מוזדין" - דליכא שום מצוה כלל לשמוע להם, וממילא שוב אין לנו סברת הרמב"ם (גירושין פ"ג, ס"ג) - [ע"פ הסבר הלח"מ

כשמסכים ליתן גט - אלא שמעמיד עצמו על זכותיו האנושיים והמסתבריים, בודאי שאסור לכופו על מתן גט בל"ו, דרק משום שמותר לכופו על עצם הגט - אכתי לא אבד את זכותיו האנושיים ע"ז, ואם אכן כפו אותו לגרש בל"ו - הגט בטל, וביסס דבריו ע"פ דברי החוזה התנופה (סי' ד') - משו"ת הרא"ש (כלל מ"ג, סוס"י י"ג) - שהובא בב"י (הס"ע, סי' קמ"ג), וע"י נופת צופים (הס"ע, סי' כ"ו), דבכה"ג ל"ה הכפיה בכדי לשחררה מעיגונה - אלא בכדי לקפחו מזכותיו, וכן נקטו מדנפשיהו בדבר אמת (סי' כ"ו), ע"י יצחק (הס"ע מ"ג, סי' מ', אותיות י"ז וי"ח), מהרש"ם (מ"ס, סי' ס'), ע"ש.

[ואין מזה סתירה - למש"כ הפוסקים, דמי שדינו לכופו להוציא - אינו בכוחו להטיל תנאים על מתן הגט, ע"י רשב"א (מ"ד, סי' כ"ו), רשב"ש (סי' ר"ח, וספ"ג א'), חוהמ"ש (פור א', סי' ו', אות ג'), משחא דריבנותא (הס"ע סי' קל"ז, ס"א), נופת צופים (הס"ע, סי' קנ"ז), דהם מירו - דוקא בתנאי שאינו הגיוני, (וכגון שמבקש הון תועפות עבור הגט), וגם בלא"ה, הרי הרשב"ש והחזו"מ - מיירי מן החייב להוציא מחמת "איסור", וע"כ אם יטיל תנאי ולא תתקיים הרי לא תתגרש, וא"כ לא הועילו חכמים כלום בתקנתו, ע"ש].

ומעתה, הרי בנ"ד - כבר הודיע הבעל כ"פ להמתווכים מצד האשה: דהגם שרוצה בשלום - מ"מ בלית ברירה - הוא מוכן ומוזמן ליתן גט פיטורין, כשתתחזיר לו את קישוריו לבניו - כפי זכותיו האנושיים ושע"פ תורה, [ע"י רא"ש (כלל פ"ג, סי' ז'), דאף בן שהוא פחות משש שנה - צריכין למסרו להאב - אפילו כשהוא "משחק בקוביא", וכש"כ בנ"ד שהוא יותר משש שנה - והאב הוא אדם חשוב], א"כ בודאי שהכפיה לגרש בל"ו - בטילה ופסולה לבו"ע. באופן שהתמיה בנ"ד על המתפרצים - צועקת עד לב השמים, איך שאינם מתכוונים - שע"י דבר קל ייתכן לה לקבל גט כשר - ולהנצל ממכשול גדול בזה, והם מתעקשים בעינים סגורות - שתנשא דוקא ע"י גט פסול - כאילו שאינם יודעים כמה ייבשלו, וזהו האשמה וטענה ניצחת - שאין עליה שום תשובה כלל, וברור הדבר - שיתחרטו אחר כך.

ועתה, לאחר שכבר מבורר - שיש כאן פסול הגמור ד"גט מעושה" - ע"פ כל הדיעות, נבוא להדגיש מדברי הפוסקים - עד היכן שמגיע חומר פסול ה"כפיה" - ועד כדי כך: דאם לא חששו להחמיר ע"פ דיעה יחידאה - בשאלת כפיה, הגט פסול ובטל מה"ת - אף בדיעבד. וא"כ כש"כ וק"ו - כשהוא להיפך, כשאסור לכופו לבו"ע - או עכ"פ לדעת רוב מנין ובנין של הפוסקים - וכבנ"ד, בודאי דאין שום הו"א - שנוכל לסמוך על איזה דיעה יחידאה להקל - אף אם תמצא דיעה כזאת. וזה משמש כסגירת דלת - וכחומה בצורה ממש - נגד כל אפשרות להקל בנ"ד.

בירור פסלנות המוחלט - שבגמ"ל - בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן

יד

ה"שעבוד" שגשתעברה לו ע"י הקידושין - "זהו" מה שאנו רוצין להוציא ממנו ע"י הגירושין, וממילא פשוט דלענין זה - מיחשב כהפקעה והוצאה מן ה"מוחוק". דהרי מבואר בפוסקים דזכות "קים לוי" - אינו דוקא בנוגע להוציא חפץ מתח"י אדם, אלא דשייכא גם כלפי כל "שינוי מצב" כלשהו - מה שאנו רוצין להכריח על אדם, ע"י מהרי"ט (מ"ג, א"ע ס' ק"ז) שב"כ בשיטת הרא"ש (כתובות פ"ט, ס' כ"ח) [לענין חיוב שבועה, והובא להלכה בשערי דיעה (מ"ג, ס' ק"פ)], ח"צ (ס' ס"ט) [לענין ידיעת מהות התביעה], שיבת ציון (ס' ל"ח) [לענין יציאה ממקומו], בית יצחק (מ"מ, ס' ד') [לענין שמיעת צד אחד], ועוד. וא"כ בודאי, דכל "גירושין" - נחשב ע"פ תורה כלפי הבעל - כ"הוצאה" מן ה"מוחוק", ופ"ב. ובין יוצא ברור מלשון החת"ם (מ"מ ס' קע"ז) וז"ל, משפטים הוא.. - "להוציא ממון מיד המוחוק בו"... ובכלל זה: "להוציא אשה מיד בעלה - המוחוק בקנין כספו", עכ"ל. הרי לנו, שאשה נחשבת כ"רכושו" של בעלה - עכ"פ בהנוגע לענין דין "מוחוק".

וא"כ, הרי בכל דין - שיש בו מחלוקת הפוסקים: אם - הבעל מחויב לגרש את אשתו - או לא, הרי בתור "מוחוק" - יש לו זכות טענת "קים לוי" אפילו כדעת "מיעוט הפוסקים" - הפוטרים אותו מלגרש. ולא עוד, אלא שאף מוטל על הבי"ד "חיוב" גמור - להעניק לו זכותו שע"פ "קים לוי" - אף בשלא מען כן, ע"י מהר"א ששון (ס' מ"ז), שפת הים (מ"מ, ס' ד', כ"ח, ס"ג), שושנים לדוד (א"ע ס' ל"ד), קיצור תקפו כהן (ס' ק"ח - ק"ג), ברכ"י (מ"מ ס' כ"ה, אות ח'), חיים של שלום (ס' ל"ג), חושן האפור (מ"מ ס' כ"ה, כללי ק"ל, אות ג'), נתה"מ (שס כללי תפיסה, סק"ג), מנח"י (מ"ד, ס' ק"ו, אות ה'), ומ"ו, ס' ק"ע, אות כ"ד. ומ"י, ס' קמ"א). זאת אומרת - לענין נ"ד: שאין בכוחם לחייבו לגרש - בגוונא כשדעת מיעוט הפוסקים - הוא פטור מזה, ויותר מזה, דכח חיוב זה - מגיע עד כדי כך: דאם טעו הדיינים - וקפחו את הנתבע - מוכתו שע"פ מיעוט הפוסקים, הו"ל "מעוה בדבר משנה" - והדין חוזר, [וכש"כ כש"הודרו" בדבר], ע"י דבר משה (מ"מ ס' ד'), וראש משביר (א"ע ס' כ"ה, ומ"מ ס' ל"ה) - בשם מהרש"ך.

ואף יותר מזה - פסק החו"י (ס' קס"ה), דאפילו אם כבר הוציאו ממנו - בניגוד לדעת מיעוט הפוסקים - הדין חוזר, והובא דבריו בפת"ש (מ"מ ס' כ"ג, סוס"ק ז'), ע"ש. וכש"כ וק"ו - כשזוה נוגע לאיסורא - ובפרט לאיסור החמור דא"א, בודאי דאם חייבוהו לגרש - בניגוד לדעת מיעוט הפוסקים הפוטרים אותו, הדין בטל - וא"ח לציית להם, [ואם גירש מפני שסבר שפסקו כהלכה - או הו"ל "גט מוטעה" הפסול ובטל, ואם גירש בניגוד לרצונו - רק משום שהתחייב בקנין או בשט"ב לציית להם - או הו"ל "גט

(ס); דמשום שיש בזה קיום מצוה - משו"ה מסכים [עכ"פ בפנימיותו] לדבריהם, ע"ש.

ולדעת הדבר יהושע (מ"ג, ס' ל') [ע"פ מה שהבין בכוונת דברי החת"ס - בתוספת ביאור] זהו משום - דכיון דהבעל יש לו להלכה דין "מוחוק" - בכל הקשור לחיובו על מתן גט, דהרי רוצים להוציא ממנו - "אשה" שהיא "שלו". להגם דאמרינן בגמרא (גיטין ע"ז, ע"ג) "גופה מי קנוי לוי, וכן (קידושין ו', ע"ג) "אשה דלא קני ליה גופה", וכ"כ התוס' (צ"ק מ"ז א', ד"ה וכן) ד"גוף האשה לאו ממון בעלים הוא", ובעי"ז כתבו שם הנמוק"י, ושטמ"ק - בשם הרא"ה, והר"ן (גיטין ג', א') בשם התוס' [לימא לפיננו], והרמב"ן (שס ט' א', ד"ה אצל), ומאירי (שס), והריטב"א (שס), שאין אשה זו ממונו של בעל וכו', והרשב"א (קידושין ו' ע"ג, ד"ה אלימא) - כתב בשם הראב"ד: ד"גופה ממש לא קני ליה", [הובא באבני מילואים (ס' מ"ג, סוס"א), ובחלקת יואב (מס"ק, א"ע ס' ו', ד"ה וליד)]. עכ"ל הרי כתב רש"י (עס"ה ויקרא כ"ג, י' וי"א) דאשת כהן "גופה" קנוי לו, וכ"כ התוס' (צ"ג מ"ח ע"ג, ד"ה קדיש), ע"ש.

וזה מיהא ברור עכ"פ, דע"פ תורה"ק יש לאדם "קנין" באשתו וכדתנן במשנה (קידושין ז', א') האשה "נקנית" לבעלה בכסף, וגמרינן לה (שס) "קידה קידה" משדי עפרון, ושם (ו', א'), הרי את "קנויה לוי" - הרי את "שלי" הרי את "ברשותי" - מקודשת. והכי קימ"ל להלכתא ברמב"ם (אישות פ"ג, ה"ו), ובמשו"ע (א"ע ס' כ"ז, ס"ג), ובגמרא (יצמות ס"ו, א'), דכהן שנשא אשה - "קנין כספו" הוא... וכן כתב הרמב"ם (תרומות פ"ו, ה"ג) "שהרי היא קניינו", וע"י רשב"א (מ"ד, ס' מ') דאשה "קנויה" היא לבעל - ו"קנין כספו" קרינן ליה, ויותר מזה כתב (צמיוחסות, ס' קע"ד, ד"ה ולי"ט) וז"ל, דכשאתה אומר "אשה כבעלה" - עשיתה לאשה כ"נכסיו" - דהא אשה "קנין כספו" של בעל הוא. וע"י ח"מ וב"ש (ס' ק"ט, סק"ד), שכתבו, ד"מוכרת את עצמה לבעלה", ע"ש.

[וע"ע בגמרא (כתובות כ"ז, ז', גיטין פ"ה, א', קידושין ה', א'), רע"ב (יצמות פ"ג, מ"ג, כתובות פ"ה, מ"ג), רש"י (סנהדרין כ"ה, ז', ד"ה אולת), תוס' (כתובות כ"ח, א', ד"ה ואפילו. גיטין פ"ה, א', ד"ה חזן. קידושין י', ז', ד"ה ומה), חינוך (מלוה ל"ה), רשב"א (מ"א, ס' אלף רי"ד. ומ"ה, ס' קע"ד), רא"ש (כלל ל"ד, ס' א'), יבין ובוועז (מ"א, ס' ל"ה, וק"ד), מהריב"ל (מ"ג, ס' כ"ג), דרבי נועם (מ"ו"ד, ס' ל'), גינת ורדים (א"ע, כלל ז', ס' י"ג), בית יהודה (א"ע, ס' א'), שאילת יעבץ (מ"ג, ס' ז'), שו"מ (קמא מ"א, ס' רפ"ח, רפ"ט. ומ"ג, ס' ק"ל. ומ"ג, ס' מ"ז), משיב דבר (מ"ג, ס' י"ג. ומ"ד, ס' ל"ה), מהרש"ם (מ"ס, ס' ס'), ערה"ש (א"ע ס' קי"ט, ס"ח), מנח"י (מ"א ס' ט"ו, אות ה'), ע"ש].

היוצא מהנ"ל, דאף אם נימא שאין "גופה" קנוי לו - מ"מ היא "קנינו" ו"ברשותו", וזה מיהא ברור - שאותה

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

עכ"ל. והובא בדרכי משה (יו"ד סי' רס"ט), ונפסק כן להלכה ברמ"א (ס' ד') - בזה"ל; ומפרסמין בשעת מילתו - שהוא "ממזר", והובא גם בלבוש (ס' ט"ג) והוסיף: כדי שיתפרסם הדבר - וידעו הכל ליוהר מלכהנישא לו, עכ"ל. ובביאור הגר"א (ס' סקכ"א) כתב ע"פ הגמרא (עמות ע"ט, ז') וגם בירושלמי, דאם אין יודעים מזה - אז יכול לגרום לו מיתה - כדי שלא יתערב בין הכשרים. והובא דין זה להלכה בכל הפוסקים - בלי יוצא מן הכלל, חכמ"א (כלל קמ"ט, סלי"ט), דרך החיים (סלכות מילה, ס"ד), ערוה"ש (יו"ד ס' ט"ט), עי"ש.

ובמובן דדין זה לפרסם ממזרים - אינו מוגבל דוקא לשעת המילה, דהרי פשיטא - דה"ה דצריכין להכריז גם על נקיבה "ממזרת" דמ"ש, אלא מכיון דבימי קדם - ל"ה קיימים עדיין אמצעיים של פרסום, ממילא לא היה אפשרות לזה - כי אם בשעת מילתו כשנתקבצו אנשים רבים, וכן משמע גם מלשון החת"ם (ליקוטי סי' מ"ט) - שכתב בזה"ל, והבנים מצוה לפרסם שהם ממזרים - ובניהם עד סוף העולם, עכ"ל, הרי שלא הגביל הכרוה זו - לשעת המילה דוקא, וזפו"ב.

ויותר מזה מבואר בשיבת ציון (סי' ס"ז) - דאף על "ספק ממזרים" - חייבין להכריז, וז"ל, 'ימחול לי שאין דמיונו עולה יפה...', אבל בממזר - מה שמפרסמין שהוא ממזר, הוא להודיע הדבר בפרסום - כדי שלא ישא כשירה המותרת לבא בקהל, דאם לא יפרסם הדבר יהיה מכשול - שישדך עמו אדם כשר... - לכן צריך לפרסם הדבר להסיר המכשילה, וכל מי שיתוודע לו שהוא ממזר - יפרוש ממנו, דישאל בחוקת כשרות - שלא לחלל זרעם בממזרים, בזה נלפע"ד לומר דאפילו בספק ממזר - אף שהוא רק איסור דרבנן - ג"כ צריכין לפרסם הדבר - כדי להציל הכשרים מאיסור דרבנן... ואדרבה מצינו שחכמים עשו חיווק לדבריהם יותר משל תורה... ובספק ממזר - אם לא נעשה בו דברים שיתפרסם הדבר ע"י מילתא דתמיהה - דמדבר דכירי אינשי, אם יגדל - לא יעלה על הדעת לחוש לו משום חשש ממזר - בדורינו שאין לנו ספר יוחסין כלל, עכ"ל.

וז"ל חיים ביד (סי' ע'), מה שמכריזין עליו שהוא ממזר - כך הוא חובתנו להכרח קיום התורה - שלא להתחתן בו, וגם שבשביל זה - יהיה חי, כי קימ"ל - דממזר אינו חי - אם לא כשמפרסמין אותו, והגם שהוא גנאי לו ולאביו ולאמו - זהו מצות יוצרינו, ובכ"ל זאת - גנאי לעצמו ומצידו - אין בו משום גנאי ושום פשע ועבירה - כי מה בידו, עכ"ל וד"ב.

ועתה נפן לבאר - גודל החיוב להתחשב עם "ערעור פסלנות" על גט, ואיך הדין כשעבר ונישאת ע"פ

מעושה" הפסול, וכדביארנו במק"א [ראה "פנקס בו"ד" (מסמך מספר 1051)], עי"ש.

ומעתה, אם כ"ו הוא אף רק בהנוגע - לענין "חיוב" גירושין גרידא, א"כ כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו - לכל הנוגע לענין "כפיה" על גירושין, דודאי דאין שום מקום לזה - כשיש אף רק דיעה יחידאה - האוסר לכופו, וז"פ. [ושו"ר שכ"כ להדיא הב"ש (סי' ט', סק"ג), וגם פשוט (כללי, סי' ז') - בשם מהריב"ל (מ"ג סי' ג'), והובאו דבריהם בפחד יצחק (נמי כופין)] - כדבר הפשוט: דיש לכל בעל זכות "קים לי" בנוגע לפטור מגירושין - ולפסול הכפיה, עי"ש]. וממילא פשיטא, דאם כפו את הבעל על הגט - אף רק בניגוד לדיעה אחד, הו"ל טעות בדב"מ - והדין חוזר, והגט פסול ובטל.

ועתה לאחרי ככלות הכל - בגילוי הפסלנות המוחלטות והוודאיות מה שיש על גט זה, נבא להדגיש בדרך את"ל - ליתר שאת ולרווחא דמלתא, דאפילו אם לו יהא - שהגט בנ"ד היה כשר בתכלית - אליבא דכו"ע, מ"מ היה אסור לה להנשא - על סמך גט זה - מכח הפסול דרבנן ד"קלא":

[י]. כשעבר זמן לאחר יציאת "קול פסול" על גט - ולא הוכחשה ברבים ובבנ"ד, אז הגט פסול ובטל מדין "קלא" הפוסל בגימין כשלעצמה - אפילו אם היה מתברר אח"כ שהקול היה כשקר.

והנה, כל מש"כ עד כאן - בבירור הפסלנות הרבים והעצומים - מה שיש על גט זה, לא נצרכה רק בשעתה - כשעדיין לא עבר זמן רב מן הערעור שלנו על הגט, אבל עכשיו לאחר שכבר עברה שנה שלימה - מעת שהערעור ב"קול הפסלנות" הוחזקה ב"קלא דלא פסיק" מסוף העולם ועד סופה - בין בכתב ובין בעל פה, ולא הוכחשה - וגם לא הודחתה [להלכה] - ברבים מעולם, הרי הדבר פשוט - דהגט כבר פסול לחלוטין, אפילו אם יתברר בעתיד - כשרות הגט להלכה, או שיבואו עדים ויכחישו בפני הבעל בב"ד פרטי העובדא. וזהו מכח הדין ד"קלא" המטיל פסול על הגט - אף אם היא כשרה בעצם, עי' רמ"א (שו"ת סי' ז"א), דכשרא הוכחשה הקול מיד - הוא פוסל בהחלט, ובשארית יוסף (סי' ל"ב), דאם הגט לא נעשה בפומבי - ולא הוכחש הקול מיד - חיישינן לה, וכ"כ במשאת בנימין (סי' כ"ז), עבודת הגרשוני (סי' פ"א), ומשכנות יעקב (סו"י ל"ח) ד"קלא" פוסל את הגט, עי"ש.

[יא]. גודל החיוב להכריז בפומבי על מציאותם של "ממזרים" - כדי שלא יתערבו בין הכשרים.

בן פסק מהרי"ל (סלכות מילה) - וז"ל, וציווה הרב למשמש העיר - להכריז אחר המילה בקול רם: תדעו הכל - שי"ד הנימול - הוא "ממזר", למען לא יתערב זרעו בזרעינו,

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "כלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

להמתין עד שישאו ויתנו הצדדים זע"ז - ויבואו לעמק השוה [ע"פ הכרעה לפי כללי ההוראה, וע"ע רעק"א (קמא, סי' ר"ז), חת"ס (מ"ו, ליקוטים סי' מ"ט), בנה"ג (מו"מ, סי' ל"ד, סגס"ט אות י"א), עי"ש]. ובפרט בנ"ד - שיש עוד דברים בנו, דהרי מה שהוזהרה ע"י בית דינינו שלא תנשא - היה לאחר שכבר שחתמה אצלנו שט"ב, ובכה"ג הרי פסק השו"מ (קמא מ"א, סי' ה') וביד שאול (סי' רמ"ז), דשייך בזה - הדין ד"שוויא אנפשה חתיכה דאיסורא", ששוב לא תוכל לסמוך להיותר - על שום מורים אחרים זולתם, עי"ש.

ומה שכתבנו, שיהא אסור לבעלה ליתן לה גט כשר - כל זמן שיושבת תחת השני - מרם שתתגרש ממנו, כן פסק הרדב"ו (מ"ד, סי' רפ"ז [אלף שני]). ומ"ז, סי' י"א, שו"מ (קמא מ"א, סי' ה'), מנחם משיב (מ"א, סי' מ"א), וכן יוצא גם מדברי הגרעק"א (דו"מ, נמשכה דף ל"א), ע"ש. [והגם דהמהר"ש (ענגל מ"ז, סי' קל"ח) מסתפק בזה, כבר בארנו בארוכה בקונטרס פתילי חותם (פט"ז, ענף נ"ח) [הוצג ב"פנקס בי"ד" (מסמך 5005)], דאין ספיקו של המהר"ש - מוציא מידי וודאם של הרדב"ו והשו"מ, עי"ש. ובדאי להדגיש - מש"כ הגרעק"א (קמא, סי' ר"ז) - שהובא בפת"ש (אס"ע סי' י"ז, ס"ק קע"א), דאפילו להדיעה דהויא כאנוסה - כשסמכה על דעת מורים מקילין, מכל מקום זה אינו - רק בנוגע להתירה לבעלה הראשון, אבל בשו"א לא להשני - דהנישואין שלו הוי כ"זנות" בעלמא, עי"ש.

[יד], כשהמתירין לא דחו דברי האוסרין - בודאי דלא נחשב כ"מחלוקת" כלל, מביון דדברי הסותמים - אף כשהם רבים, כמלין ומובטלין נגד דברי המבארים - אף כשהם מועטים. ואם כ"ז הוא אף ב"מחלוקת" רגילה - שבין אוסרין ובין מתירין, כלומר בששניהם סותמין או מבארים דבריהם, דמ"מ אם הוזהרה מן האוסרין שלא תינשא - תצא מזה ומזה וכנ"ל (אותיות י"ז ו"ג). א"כ כש"כ וק"ו בנ"ד - שהמתירין מסתירין את פסקם, ואומרים בסתמא - "מותר לך מותר לך", בודאי שאסור לסמוך עליהם - דכבר כתב בפסקי מהרי"ק (טורש ז') בכה"ג - בזה"ל: ואע"פ שחשבו להתנצל - באמרם כי יש להם הסכמות רבנים - שהתירו להם לעשות כך, הלא הדברים מוכיחין שבעקופין ובערמה באו - כאשר תשובה גנובה השיבו לו לרב - כאשר שאל מהם תופס הסכמותם... ואם כן לקתה מדת הדין - וב"א.. יאמר על פי רבנים אני עושה - אבל איני רוצה להראות את המכתבים - ומי שמע כזאת ומי ראה כאלה, עכ"ל. הרי לנו ד"היתר" חבוי - אינו נחשב לכלום.

אמנם, באמת דאף אם יוציאו כתב - שכתוב שם "בסתמא" שמכשירין את הגט - ומתירין לה להנשא, גם זה לא יועיל להם כלום - כל זמן שאינם מבארים מדוע שמותרת להנשא - על אף הפסלנות החזקים

הוראה מוטעת, ויבואר דבנ"ד - בודאי הדין דתצא מזה ומזה:

[יב]. החיוב להתחשב עם "ערעור פסלנות" אף כשבי"ד המסדרין מכשירין ומתירין לה להנשא. והנה בענין גודל החיוב להתחשב עם "ערעור" על גט - על אף שהמסדרים מכשירין אותה - נעתיק לכאן קצת לשונות הפוסקים: עי' מהרשד"ם (יו"ד סי' רנ"א) - שכתב בזה"ל, אם המצא תמצא באלו הגרושים - חכם או חכמים אוסרים האשה, שחולקים [עם] החכמים המסדרים הגט - ומתירין האשה לינשא למי שתצעה... מי שיאמר טעם לדבריו - ומראה פנים נראין להחמיר בגט או שאינו גט [שפסול] - לא דבר ריק הוא, ואם סברת המחמירין והמתירין שקולים - ראוי להחמיר באיסור חמור כזה - ואפילו שלא היו שקולין לגמרי, עכ"ל.

וז"ל הרמ"א (שו"ת סי' נ"ו), מי שניתן הגט שלא בפניו - ונמצא אחר"כ פסול מה בגט, ומפרש ואומר שפסול - מטעם זה ומטעם זה, לא עלה על לב ר"ת ותלמידיו מעולם - לסתום פיו מלומר את אשר בלבו, ואדרבה יישר כוהו - כדי שהאשה לא תנשא לאיש - עד שתקבל גט כשר, עכ"ל. וז"ל נוב"י (קמא, אס"ע סי' פ"ח), על דבר הגט שארבעה לומדים מערערין... יפה עשו בגוף הדבר שלא שתקו - ולא חלקו כבוד לרב במקום איסור אשת איש החמור... והאשה לא תנשא כלל - עד יגרשנה בעלה שנית, עכ"ל. וז"ל חדושי אנשי שם (קלוגער, סי' קל"ז), על משמרת אעמודה - דהגט פסול... - ידעתי כי רבים הם המתפרצים, רק עבור גוף הדבר אני כועס... - דאחר הוודעו שיש פוסלין הגט... הו"ל לחוש לאיסור ערוה - וליתן לה גט אחר - ולא לעמוד על דעתו, עכ"ל.

[יג]. כש"הוזהרה" בפירוש שלא תנשא וכנ"ד - אף אם נשאת ע"פ "הוראה מוטעת" - תצא מזה ומזה, ואז אסור לבעלה לגרשה - מרם שתקבל גט מן השני. הנה, בנישאת ע"פ הוראה מוטעת - ס"ל להרבה פוסקים דתצא - מדהו"ל למידק, עי' טו"ז (אס"ע סי' י"ז, סקע"א), וב"ש (שס, ס"ק קע"ז), מהרי"ק (טורש פ"ד), רדב"ז (מ"ד, סי' אלף קי"ג-ד), שמש צדקה (מ"ז, סימנס ו', ז', ו'), ושב הכהן (סי' ל'), דברי ריבות (סי' רנ"א), עי"ש. ואם כ"ז אף כשלא הוזהרה שלא תנשא - א"כ כש"כ וק"ו כשאכן הוזהרה ע"ז - וכנ"ד, בכה"ג אף אם נשאת ע"פ מתירין - תצא, דהו"ל כמיודה - מדהו"ל לחוש לדברי המחמירין, כ"כ הרא"ש (כלל ל"ז, סי' ג'), רדב"ז (סג"ל), שמש צדקה (מ"ז, סי' ז', ט'), ברית אברהם (אס"ע סי' ל"ז, וק"ג), אבנ"ז (אס"ע סי' ל"ז, אות י'). ועי' שמש צדקה (מ"ז, סי' ז', ד"ה וק"ד) - שכתב, דכל שידעו האיש או האשה - שיש מערערין על הוראת בי"ד להיותר, ועכ"ז נישאו - על סמך דעת המקילין, הו"ל מזידין - מדהיה להם

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "כלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

כלל מזה, אדרבה ויגיד וישמח - כי יצא הדין לאמיתו, עכ"פ. ואם כתב כן - אף רק כלפי החיוב להשיב להמעורר על "הידור מצוה" - כש"כ וק"ו כשמעורר על התרת "אשת איש" עלמא וכבנ"ד. [ז], וכ"כ במשפטים ישרים (מ"א, סי' רפ"ד). דיין שמקשים על דבריו מדברי פוסקים - ואינו חושש להקושיא - רק שאומר "כך נראה לי", הרי זה "דיין שקר" - ודבריו אינם מעלין ולא מורידין - ובסוד הדיינים לא יבא - וכמאן דליתיה דמי, ויתקיים הדין ביושבים לפני ה' - ומודים על האמת, עכ"פ. [ח], ובפרט בנ"ד - יש עוד דברים בנ"ד, דהרי הבעל התנה בשט"ב - שיתנו לו "מחיבן דנתני", בודאי שפסק דין על "היתר כפיה" - בלי נימוקים במילה ופסולה, וז"פ.

והנה לאור המבואר, דפסק סתום - לא נחשב לפסק כלל - לעומת פסק מבואר, פשוט דלא אולינן כה"ג בתר ה"סותמין" - אף כשהם רובא נגד ה"מבארים", דהרי הלכה רווחת הוא - אפילו לגבי ממונא הקל, דיחיד שאומר כהלכה - גובר על רבים האומרים שלא כהלכה, עי' משנה (פאה פ"ד, מ"א ז'), אפילו צ"ט אומרים וכו' - ואחד אומר וכו', "לזה שומעין" - שאמר כהלכה, ועי' תו"ב (קדוש פ"ג) דמוסיף, דאפילו אם זה היחיד שאומר כהלכה - אינו עושה כן מחמת שרוצה לקיים דת" - רק משום נגיעתו בדבר - עכ"ז שומעין לו משום דסו"ם הרי אומר כהלכה, והובא בר"ש ותיו"מ (סג), וברמב"ן (סנהדרין ר"פ ז"ג), רשב"א (צ"ג י"ג, ז'), וגם נפסק כן להלכה ולמעשה ברמב"ם (מתנוע פ"ג, סט"ו-יז), סמ"ג (לאוין רפ"ד), עי"ש.

והפוסקים בנו מזה בנין להלכה, עי' מהרי"ט (מ"א, סי' ס"ט), דברי מלביאל (מ"א, סי' ל"ט), תשורת ש"י (מ"א סוק"י ל"ט, וסי' תנ"ט, ומ"ג סוק"י קי"א), שם אריה (א"ח סי' ז'), שערי דיעה (תניינא סי' קל"ז), בן פרת (סי' ז'), מהרש"ם (מ"א סי' פ"ג, ומ"ד סי' מ' וקמ"ג, ומ"ה סי' כ' וע"ד. ומ"ו סי' ל"ו), מהרש"ג (מ"ג סי' פ"ט), אוריין תליתאי (סי' ל"ג), לחם שלמה (יו"ד סי' כ"ה), אלף המגן (מ"ג סוק"י ל"ד), דברי סופרים (סי' י"ד), חלקת יואב (יו"ד סי' כ'), בצל החכמה (מ"א סי' ט'), אגרו"מ (א"ח מ"ג סי' מ"ה, ומ"ה סי' ט"ו), עי"ש.

[מז]. סיכום וקיצור היוצא מכל דבריני:

א. אין כאן חרם דר"ת שעל הוצאת לעז, אדרבה החיוב להתריע כשרואין פסול, וחייבין האשה והנושאה להתחשב עם הערעור - על אף שהמסדרין מכשירין ומתירין, (הקדמא, ולות י"ג).

ב. אף אם הגט היה כשר בתכלית - ג"כ היתה אסורה להנשא על ידה - מכה הפסול דרבנן ד"קלא", (לות י').

ג. אפילו אם היה כאן גט רגיל - ג"כ היתה פסולה - מכה ה"מסירת מודעה", (לות א').

והעצומים והמבוררין - שיש על גט זה וכנ"פ, כי דבריהם הסתומים להיתר - בטלים ומבוטלים לא שרירין ולא קיימין - נגד דברי האוסרים המפורשים. דבן כתבו: [א], בשו"ת רבינו חיים כהן (ה"ע סוק"י ז') - וז"ל, לא מצאתי היתר להשיא... ומי שאומר שיש לו היתר - יודיע דרכו כמו שהעליתי אני דעתי על הכתב נגד מלכים ולא אבוש, ולמה המתיר בוש וירא לנשת, ואם ייטיבו דבריו - עליו להודות וללמוד מכל אדם - כי לא הביישן למד, וחלילה לי לעקש ולא להודות על האמת - כי האמת והשלום אהבו, עכ"פ. [ב], ויותר מזה כתב הנודב"י (אור סיגר סי' ל', מד"ה ועתה), דפסק סתום - אף מגדול הדור - ואף כשהוא לתומרא, היא כמילה - נגד פסק מבואר של מורה לקולא, עי"ש. וא"כ כש"כ וק"ו בנ"ד - כשהוא להיפך, דהמקילים סותמין את דבריהם - והפוסקים פירשו וביארו את דבריהם כשמלה - בודאי שאין זה בגדר "מחלוקת" כלל - ודברי המקילין בטלין ומבוטלין.

[ג], **וכן** כתב הנודב"י (תניינא, מ"מ סי' א'), שלא נחשד בעיניו שום מורה - שלא ירצה לגלות נימוקי פסקיו - רק כשלבנו יודע מרת נפשו שעיוות את הדין, עי"ש. [ד], **וכן** כתב בשו"ת רבינו יעקב מליסא (סי' ז') [במכתב להגאון בעל בית אפרים] בזה"ל: בדבר הגט מבני א"ה: על שא"ה זו דן בשו"ת ישועות יעקב (ה"ע סי' כ"ה) עי"ש] ששא"תי מכבודו, לא כתב שום תשובה, והתשובה מדינא ניתן לכתוב לכל אדם אף לאינם ראויים, וחששני לו מחמאת ועון, כי לפי הגב"ע שנכתב מע"פ, דרעתי הדלה והעניה הגט במל הוא מדאורייתא, ויש בידו למחות, כי אם היה כ"ת כותב לזבאריש כי צריכה גט אחר לפי העתקת הגב"ע שהובא לפניו, היו שומעין לקולו, ולא היו מרבין ממזרים בישראל... עכ"פ. [ה], **וכן** כתב עוה"פ (סג, סי' נ"ג) בזה"ל: דאפילו במקום לעז בעלמא אמרו חז"ל (עמות ס"ה, א') אם הוא שתיק אנן מי שתקינן... וידועין דברי המרדכי (סי' תמ"ט, ומס"ת) אשר עוה ליתן גט אחר בחשש קטן, ולענד"ג גט זה אפילו ריח הגט אין בו... אך בעוה"ר עיני הדור אע"פ שרואין קלקולים הנוגעים בנפש, שותקין ומבקשין היתר על איסור מפורש, והביא היתר לא ידעתי מאיזה, וצוה לסתום הדברים, ובכ"ת הדבר תלוי לצוות להראות ההיתר, כי התורה בפומבי ניתנה [שנת פ"ו, ז'], ולא מראש בסתר דברתי תורה, עכ"פ.

[ו], **וכן** כתב גם הגה"ק בעל התכלת (בהקדמתו) - וז"ל, שאין זה דרך התורה כלל - לבוא בהחבא, אלא כל מי שיודע להשיב בדבר הלכה - מוכרח לחוות דעתו בגלוי - ולא ימייננו בחיבו, [ד]מי שיש לו טעון - מוכרח וחובה עליו לגלות ולהתווכח - להוציא הדין לאמיתו, ואם שכנגדו ינצחו בהלכה - מוכרח להודות לו - ולא ירע לבבו

בירור פסלנות המוחלט - שבגט "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

יה

המחוקקים בידה - שבכדי הראות כח השתלמות ונצחנות - ניהא להו להפקיר "אשת איש" לעלמא, ה"י. (אות מ).

י. אפילו אם היו נמצאים פוסקים - המכשירין הכפיה [מה שז"א בנ"ד], כבר הרצו החת"ם והדבר יהושע והחזו"א - דאם הלכו לקולא בנוגע לשאלת כפיה - אף נגד פוסק יחידאה להומרא, אז הגט פסול ובטל מה"ת - אף בדיעבד, וכש"כ בנ"ד - שכולם [או עכ"פ רוב מגין ובנין] פוסלין, וזה סותם כל מבוא דאפשרות להכשיר הכפיה, וזהו טענה - שאין עליה שום תשובה כלל, (אות ט).

יא. בנ"ד שהמכשירין לא רחו דברי הפוסלין - הדבר ברור ע"פ הלכה שאין התירם מחזיק מעמד - ואסור לסמוך עליהם, והאשה או הנושאה שסמכו עליהם - יש להם דין "מוידין", וחובא רמיא לפרסם מציאותם של "ממזרים" - כדי שלא יתערבו עם הכשרים, (אותיות י"א, וי"ד).

יב. ובפרט בנ"ד שהאשה והנושאה הוזהרו ע"י בי"ד - שלא ינשאו, ההלכה ברורה - שתצא מזה ומזה - על אף שהיו גם מתירין, כיון שלא המתנינו - עד שיתלבן ויתברר הדבר - ע"י שישאו ויתנו הצדדים זע"ו, ואסור לבעלה ליתן גט כשר - מרם שתתגרש מן השני, (אות י"ג).

ואחרי כל זאת - יש להתבונן עוד, דבגט כזה שנעשה בערש"ק וע"י "שליח קבלה" - דמבואר בפוסקים שלא לעשות כן, [ע"י רמ"א (סה"ע סי' קמ"א, סכ"ט) - שכתב בזה"ל: שנכון להתמיר - שלא לגרש ע"י שליח קבלה כלל - וכן נוהגין עכ"פ]. ובנוסף לזה, נעשה הגט בחשאי - ובמצב מבוהל, שהיו בפתח גדול שלא יתפסו ע"י הממשלה, מה שבכ"ל שעה שחלף ועבר - נתגדלה יראתם יותר, והיו שרויים - במצב של התמתחות העצבים - עד כלות ממש, ובגט הרי צריכים לסדרה באופן דמתון מתון - להתבונן בכל צעד ושעל - שתהיה כהלכה, והבעל טוען שלא אמר כלל - כפי מה שציווי לומר, בכה"ג בודאי דשייך החשש - מש"כ הדברי מלביאל (מ"ג סי' קל"ד), מהרש"ם (מ"ג סי' ר"ס), ומחר"ש (ענגל, מ"ז סי' ז'), ומנחת שלמה (מ"ג סי' ק"ג, אות כ"ג), דגיטין כאלו - הם בחוקת פסולים, עיי"ש.

ונסיים בלשון שו"ת דבר אמת (סה"ע סי' כ"ו): שלא יסמוך האדם על דעתו - להתיר אשת איש בכדי, כפי ראיות ברורות וישרות וסברות זכות - רק מצד רחמנות, שסופה "אכזריות" - שמן הדין יחוייב - שיהיו בניה ממזרים, והפוגע בה - הוא באיסור חנק, עכ"ל. וז"ל תשוה"ג (מ"א, סי' תשפ"א) [בענין "גט מעושה"], ודברתי פעם בענין זה - עם מרן הגר"ז"ם זצ"ל (גאט"ד דזריסק), וסיפר שהדבר גרם לו מזמן עגמת נפש - עד שהוא חולה ממש - שיש חשש "גט מעושה" וכו', עכ"ל.

ועתה - אחרי כל האימורין הניתנין לעיל, הרינו מתחננים וגם מזהירים את ר' מנחם ביקסנשפאן מקרית יואל - ואת צירל בלום מלונדון - אשת הר"ר מנחם מענדל בלום שליט"א, שח"ו בל יהינו להנשא - מרם שיתברר ויתלבן דינו של הגט - לאור כל ה"פסלנות" החמורים המובארים כאן. ואם אכן יעשו כן ח"ו - את נהיה מוכרחים להכריז עליהם בפומבי - חזור ושוב, שהם עוברים על האיסור החמור והגורא ד"אשת איש" רח"ל, ועל בניהם שיוולדו להם - שהם "ממזרים" גמורים לכל דבר - עד סוף כל הדורות, ה"י. ולא יועיל להם - שום "היתר סתמי", מבלי הוכחת הנימוקים - מדוע שלא היו צריכין לחוש להלכה, לכל דברינו האמורים פה - על כל ערעור וערעור בפע"צ, דמכיון שהיה אסור להם ע"פ הלכה - להסתמך על "היתר" כזה, שוב ידונו כ"מוידין" גמורים - וכמבואר לעיל (אותיות י"ז וי"ח). ואנו פונים בזה - לכל בעל השפעה - שידע את גודל האחריות המוטל עליו, שלא לבגוד בחיובו שבתורת "ערבות" - למנוע בעדם מלחטא בעוד מועד - מרם שיהיה כבר בגדר "מעוות לא יוכל לתקון" - [זה הבא על הערה והוליד ממנה ממור, (מגיגה ט', א)], ולמזהיר ולנוהר שלומים תן כמי נהר, א"ס.

ד. בנ"ד ברור להלכה, דהבעל נאמן בסיפורו - איך שהיה אנוס, עד שיוכחש ע"י עדים בבי"ד - ובפניו דוקא, וכל הכחשה דבקלא בעלמא אינו כלום, (אות ז).

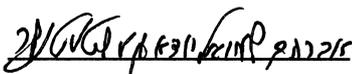
ה. המתן מעות בנ"ד - תוך כדי כשהבעל היה שבוי ביד אנסיין, לא מהני ע"פ שום פוסק - להכשיר את הכפיה כלל - והגט פסול ובטל לכו"ע, (אותיות ג' וד').

ו. טענת האשה שמנע מלפרנסה - וגם הרחיק נדוד, לא מהני כלל להכשיר הכפיה - מבח כמה מעמים, (אות ה').

ז. טענת "מאים עלי" - אפילו עם אמתלא מבוררת, לא מהני כלל להכשיר הכפיה - ואף לא בדיעבד, (אות ו').

ח. להלכה מוסכם מכל הפוסקים - ד"גט מעושה" פסול ובטל מה"ת אף בדיעבד, ובנ"ד גם הרמב"ם יודה - מבח ארבעה מעמים נפרדים מש"כ הפוסקים, (אות ז').

ט. אפילו אם היה הבעל - מאותן שמותר לכופן בשומין לגרש - [מה שז"א כל"ל בנ"ד], מ"מ אם מסכים לגרש - כשינתן לו הבנים, [ובפרט בנ"ד - שהבנים היו קשורים אליו אהבת נפש], כו"ע מודים דהכפיה פסולה, וזהו טענה שאין עליה תשובה - כי בנקל תוכל להשיג גט כשר, לולא

וע"ז באעה"ח - בשם שאר חברי הבד"צ, ה' תצוה י"א אדר תש"ע לפ"ק.